

**YEREL HALKIN TOPLUM TEMELLİ TURİZM ALGISI:
LAVANTA KOKULU KÖY ÖRNEĞİ**

Selda YORDAM
(Yüksek Lisans Tezi)

Eskişehir, 2019

**YEREL HALKIN TOPLUM TEMELLİ TURİZM
ALGISI: LAVANTA KOKULU KÖY ÖRNEĞİ**

Selda YORDAM

T.C.

**Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü**

Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ESKİŞEHİR, 2019

T.C.
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTİSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Selda Yordam tarafından hazırlanan ”Yerel Halkın Toplum Temelli Turizm Algısı: Lavanta Kokulu Köy Örneği” başlıklı bu çalışma 30/05/2019 tarihinde Eskişehir Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, Jürimiz tarafından Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Yasin Boylu

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Ebru Düşmezkalender
(Danışman)

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Orhan Can Yılmazdoğan

ONAY

.../ .../ 2019

Prof. Dr. Mesut ERŞAN

Enstitü Müdürü

.../.../2019

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin/projenin Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümlerine göre hazırlandığını; bana ait özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla taranmasını kabul ettiğimi ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim. Yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması halinde ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

SELDA YORDAM

ÖZET

YEREL HALKIN TOPLUM TEMELLİ TURİZM ALGISI:

LAVANTA KOKULU KÖY ÖRNEĞİ

YORDAM, Selda

Yüksek Lisans-2019

Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ebru DÜŞMEZKALENDER

Toplum temelli turizm (TTT), kırsal bölgelerde yaşayan yerel halkın turizmle ilgili alınan kararlarda söz sahibi olmasını, turizme katılmasını, kazanılan turizm gelirlerinden faydalanmasını ve yerel kültürlerin korunmasını amaçlamaktadır. Ayrıca TTT çalışmaları, uygulandığı bölgelerde yerel halkın yaşam kalitesini iyileştirip, gelir kaynakları konusunda çeşitlilik sağlayarak yerel halkı ekonomik olarak güçlendirmektedir. Bu çalışmada, yerel halkın toplum temelli turizme yönelik algılarının ortaya konulması amaçlanmaktadır. Araştırma alanı olarak ‘Lavanta Kokulu Köy’ projesinin gerçekleştiği Kuyucak Köyü belirlenmiştir. Araştırmada kolayda örnekleme yöntemi kullanılmış ve veriler anket yoluyla toplanarak 152 kişiye ulaşılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 22.0 ve LISREL 8.7 programlarında analiz edilmiştir. Araştırmanın amacına uygun olarak verilerin analizinde; frekans analizi, faktör analizi, Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testleri uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, TTT’nin çevre koruma alt boyutunun yaşa göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca genel toplum temelli turizm algısının ve TTT’nin sosyo-ekonomik alt boyutunun gelir düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Elde edilen sonuçların gelecek çalışmalara yol gösterici olması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yerel halk, toplum temelli turizm, turizm, Lavanta Kokulu Köy.

ABSTRACT

COMMUNITY-BASED TOURISM PERCEPTIONS OF THE LOCAL PEOPLE: LAVENDER SCENTED VILLAGE EXAMPLE

YORDAM, Selda

Master's Degree-2019

Department of Tourism Management

Advisor: Assist. Prof. Dr. Ebru DÜŞMEZKALENDER

Community-based tourism (CBT) aims to have the local communities have a say in the decisions taken about tourism, to participate in tourism, to benefit from tourism incomes, and to protect local cultures. Moreover, CBT endeavours improve the life quality of the local communities and strengthen them economically by providing income source variation. In this study, it is aimed to set forth perceptions of the local communities toward community-based tourism. Kuyucak village, where the 'Lavender Scented Village' Project was realized, has been designated as the research area. Convenience sampling method has been used in the research, data has been collected via survey, and 152 people were reached. Obtained data has been analyzed with SPSS 22.0 and LISREL 8.7 programs. For the purpose of research, frequency analysis, factor analysis, Mann-Whitney U and Kruskal Wallis tests were applied while analyzing the data. In the light of the research, it has been observed that CBT's environment protection sub-dimension differs accordingly to age. In addition, general community-based tourism perception and CBT's socio-economic sub-dimension has been seen to show significant differences according to the level of income. The obtained data is expected to be enlightening for future studies.

Key Words: Local resident, community based tourism, tourism, Lavender Scented Village.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
TABLOLAR LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
EKLER LİSTESİ	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
ÖNSÖZ	xiv
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. ALTERNATİF TURİZM.....	3
1.2. TOPLUM TEMELLİ TURİZM.....	5
1.3. TOPLUM TEMELLİ TURİZMİN İLKELERİ VE ÖZELLİKLERİ	8
1.4. TOPLUM TEMELLİ TURİZMİN ETKİLERİ.....	10
1.4.1. Ekonomik Etkiler	10
1.4.2. Sosyal Etkiler	11
1.4.3. Çevresel Etkiler	11
1.5. TOPLUM TEMELLİ TURİZMİN FAYDALARI VE BAŞARI FAKTÖRLERİ.....	12
1.6. TOPLUM TEMELLİ TURİZMİN GELİŞİMİNDEKİ ENGELLER.....	13
1.7. TOPLUM TEMELLİ GELİŞİM VE PLANLAMA	14
1.8. TOPLUM TEMELLİ TURİZM MODELLERİ.....	19
1.8.1. Butler Turistik Alan Yaşam Döngüsü Modeli	19
1.8.2. Tolerans Modeli	21
1.8.3. Sosyal Değişim Teorisi	22
1.9. TOPLUM TEMELLİ TURİZM PROJELERİ	23

1.9.1. Doğu Anadolu Turizm Geliştirme Projesi (DATUR)	24
1.9.2. Mardin'de Kadınlar Liderliğinde Sürdürülebilir Turizm Girişimlerinin Yaratılması Projesi	25
1.9.3. %100 Misia Projesi	26
1.9.4. Seferihisar'ın Geleneksel Mutfağı	26
1.9.5. Dünya'nın En Eski Tapınağı Göbeklitepe'de Taş İşçiliği	27
1.9.6. Malatya'nın Mirası Arslantepe.....	27
1.9.7. Safranbolu Hatırası.....	27
1.9.8. Lavanta Kokulu Köy	28
1.9.9. Kendi Kelebeğini Keşfet	29
1.9.10. Nar Kadın ile Edremit'in Yöresel Tatları.....	29

2.BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMA ALANI.....	31
2.2. ARAŞTIRMANIN AMACI ve HİPOTEZLERİ	31
2.3. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ.....	33
2.4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ.....	34
2.5. VERİLERİN ANALİZİ	34

3. BÖLÜM

BULGULAR

3.1. BULGULAR.....	35
3.1.1. Katılımcılara Ait Tanımlayıcı Bilgiler	35
3.1.2. Toplum Temelli Turizm Ölçeği Geçerlilik ve Güvenirlilik Analizi	36
3.1.3. Normallik Testlerine İlişkin Bulgular	39
3.1.4. Farklılık Analizlerine İlişkin Bulgular	40

SONUÇ VE ÖNERİLER	47
KAYNAKÇA.....	51
EKLER.....	60

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Gelecek Turizmde Sürdürülebilir Destek Fonu Projeleri	24
Tablo 2: Katılımcılara Ait Tanımlayıcı Bilgiler.....	35
Tablo 3: AFA ve Güvenirlilik Analizine İlişkin Bulgular.....	36
Tablo 4: DFA Modeline Ait Uyum Kriter Değerleri	39
Tablo 5: CK, P, SE ve Genel Toplum Temelli Turizm Algısı Puan Ortalamalarına İlişkin Kolmogorov-Smirnov Testine İlişkin Bulgular	40
Tablo 6: TTT ve Alt Boyutlarının Cinsiyete Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	40
Tablo 7: TTT ve Alt Boyutlarının Medeni Duruma Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular.....	41
Tablo 8: TTT ve Alt Boyutlarının Yaşa Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	42
Tablo 9: Çevre Koruma Algısı Ortalamalarının Hangi Yaş Grubundaki Bireyler İçin Farklı Olduğunun Belirlenmesine Yönelik Dunn Testi Sonuçları.....	43
Tablo 10: TTT ve Alt Boyutlarının Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular.....	43
Tablo 11: TTT ve Alt Boyutlarının Gelir Düzeyine Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular.....	44
Tablo 12: Sosyo Ekonomik Algı Ortalamalarının Hangi Gelir Düzeyindeki Bireyler İçin Farklı Olduğunun Belirlenmesine Yönelik Dunn Testi Sonuçları.....	45
Tablo 13: Genel Toplum Temelli Turizm Puan Ortalamalarının Hangi Gelir Düzeyindeki Bireyler İçin Farklı Olduğunun Belirlenmesine Yönelik Dunn Testi Sonuçları	45
Tablo 14: TTT ve Alt Boyutlarının Turizmden Gelir Elde Etme Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	46

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Toplum Temelli Sürdürülebilir Gelişim.....	16
Şekil 2: Toplumun Turizm Planlama Süreci	17
Şekil 3: Butler'in Turizm Yaşam Döngüsü Modeli.....	19
Şekil 4: Toplum Temelli Turizme İlişkin DFA Analizi Sonuçları	38

EKLER LİSTESİ

Ek 1: Anket Formu	60
--------------------------------	----

KISALTMALAR LİSTESİ

TTT: Toplum Temelli Turizm

CBT: Community Based Tourism

VD: Ve Diğerleri

AFA: Açıklayıcı Faktör Analizi

DFA: Doğrulayıcı Faktör Analizi

DATUR: Doğu Anadolu Turizm Geliştirme Projesi

ÖNSÖZ

Yüksek lisans dönemi süresince her zaman yanımda olan, bilgisi ve deneyimini bana aktaran, beni destekleyen ve her zaman vakit ayıran değerli tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Ebru Düşmezkalender’e teşekkürlerimi sunarım.

Selda YORDAM

ESKİŞEHİR, 2019

GİRİŞ

Son zamanlarda, sürdürülebilir kalkınma turizm destinasyonları için önemli bir konu haline gelmiştir (Hwang ve Choi, 2018). Sosyal, çevresel ve kültürel sürdürülebilirliğin sağlanması için alternatif modeller gelişmeye başlamış ve böylelikle toplum temelli turizm modeli ortaya çıkmıştır. Toplum temelli turizm (TTT), yerel düzeyde sürdürülebilir toplum gelişimini destekleyen turizmin alternatif bir türüdür (Dodds, Ali ve Galaksi, 2018; Han vd., 2019). Bu hareket, turizme yerel halkın gelişimi ve katılımını istemekte ve yerel ekonomide avantajların büyük bölümünü korumayı amaçlamaktadır (Shahmirzadi, 2012).

Toplum temelli turizm, yerel toplumların turistik ürün üreterek sosyal, çevresel ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılandığı bir kalkınma aracıdır (Goodwin ve Santilli, 2009). Bu kavram toplum gelişimini temel almakla birlikte, toplumun her üyesinin eşit düzeyde yaşam kalitesinin yükselmesine olanak tanımakta, faydaların eşit dağılımını sağlayarak toplumun kalkınmasına fırsat vermektedir (Harwood, 2010). Toplum temelli turizm deneyimleri, sürdürülebilir kalkınmayı desteklemekte ve yapılan turizm projeleri ile toplumsal gelişime fayda sağlamaktadır. Bu sayede topluluklar yaşam koşullarını iyileştirebilmekte ve çevreye geri dönüşü olmayan bir şekilde zarar vermekten kaçınmaktadırlar (Ruiz-Ballesteros, 2011). Bu yaklaşım; bir taraftan yerel halk ile turist arasında kültürel gelişimi güçlendirirken, diğer taraftan çevrenin ve kültürel değerlerin korunmasını, sosyal sorumluluğu ve yerel geçim kaynaklarının iyileştirilmesini içermektedir.

Türkiye'nin farklı bölgelerinde gerçekleşen toplum temelli turizm projeleri yerel halkın güçlendirilmesi açısından çeşitli faydalar sağlamaktadır. Bu faydaların başında toplum temelli turizm projelerine katılan kadın girişimcilerin desteklenerek ekonomik yönden güçlenmeleri gelmektedir. Bunun yanında yerel halkın, bölgeye özgü mesleki ve turizm konulu eğitimler alarak istihdam edilmeleri, yerel kültürün tanıtılması ve gelir kaynaklarının çeşitlendirilmesi ile ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanması toplum temelli turizm projelerinin önemli getirileri arasında gösterilebilir. Toplum temelli turizm projeleriyle daimi fayda sağlanması için yerel halka çevresel bilinç kazandırılarak kültürel varlıkların ve biyolojik çeşitliliğin korunması, yok olmaya yüz tutmuş kültürel öğelerin tekrar canlandırılması da hedeflenmektedir. Türkiye'de gerçekleşen TTT projeleri, Mardin'de Kadınlar Liderliğinde Sürdürülebilir Turizm Girişimlerinin Yaratılması, %100 Misia Projesi, Seferihisar'ın Geleneksel

Mutfağı Projesi, Dünya'nın En Eski Tapınağı Göbeklitepe'de Taş İşçiliği Projesi, Malatya'nın Mirası Arslantepe Projesi, Safranbolu Hatırası Projesi, Lavanta Kokulu Köy Projesi, Kendi Kelebeğini Keşfet Projeleri'dir. Bu çalışmaya konu olan Lavanta Kokulu Köy Projesi de 2015-2016 yılı üçüncü dönem projeleri içinde yer alan ve Kuyucak Köy'ünde gerçekleşen bir projedir. Lavanta Kokulu Köy Projesi'yle birlikte Kadın Girişim ve Üretim Kooperatifi kurulmuş, yerel topluma çeşitli alanlarda eğitimler verilmiş, istihdam olanakları sağlanmış ve her yıl artış gösteren turist sayısı ile beraber yerel halkın ekonomik gelirinin iyileşmesi sağlanmıştır.

Yerel toplumun kalkınması ve turizmin çok yönlü gelişmesine yönelik toplum temelli turizm hareketinin Türkiye'de uygulanmasının, kırsal toplumların refah seviyelerini arttırmada etkili olacağı düşünülmektedir. Toplum temelli turizm kapsamında uygulanan 'Lavanta Kokulu Köy' projesi doğrultusunda gerçekleştirilen çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel çalışmaların beklenen yönde ve başarılı olmasıyla projenin yerel halka etkilerinin olumlu olacağı düşünülmektedir. Bu olumlu etkiler; yerel halkın ekonomik olarak güçlenmesi, istihdam alanlarının artması ve yerel değerlerin korunması olarak gösterilebilir. Ancak yapılan çalışmaların başarısız olması durumunda yerel halk üzerinde etkilerinin olumsuz olacağı ve bu olumsuz etkiler sonucu turizme karşı bakış açılarının negatif yönde değişeceği düşünülmektedir. Bu çalışmada Lavanta Kokulu Köy projesinin gerçekleştiği Kuyucak Köyü yerel halkının toplum temelli turizme yönelik algılarının ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu araştırmanın TTT ile ilgili çalışmaların çoğalmasına katkı sağlaması beklenmektedir. Bu anlamda çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırma dört bölümden oluşmaktadır. Giriş başlığı altında araştırmanın problemi, amacı, önemi, kapsamına ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Birinci bölümde alternatif ve toplum temelli turizme, toplum temelli turizmin tanımına, özelliklerine, ilkelerine, başarı faktörlerine, etkilerine, teorilerine ve projelerine yer verilmektedir. İkinci bölümde araştırmanın yöntem kısmını oluşturan evren, örneklem, veri toplama aracı ve veri analiz yöntemine ilişkin bilgiler, üçüncü bölümde verilerin analizleri ve yorumları ele alınmaktadır. Son bölümde ise araştırmadan elde edilen sonuçlar ve sonuçlara ilişkin öneriler sunulmaktadır.

1. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. ALTERNATİF TURİZM

Kitle turizmi uzun süredir pazarda varlığını sürdürüyor olsa da 1970’lerde kitle turizmine bağlı olumsuz etkiler gündeme gelmeye başlamıştır (Tamir, 2015). Kaynakların hızlı ve plansız bir şekilde kullanımı ve tüketiminin sebep olduğu tehlikelerin fark edilmesi üzerine, bu dönemde sürdürülebilir gelişim kavramı ortaya atılmış (Bahçe, 2013) ve alternatif turizm modellerinin oluşturulması ihtiyacı ortaya çıkmıştır (Shahmirzadi, 2012). Alternatif turizm, deniz-kum-güneş üçlüsünün dışına çıkmak ve sürdürülebilir turizm anlayışını benimsemek amacıyla geliştirilmiştir (Çeken, 2016).

Türkiye’de turizm faaliyetleri ‘Turizm Teşvik Kanunu’ ile birlikte hız kazanmış ve bu süreçte turizm olgusunun çevresel, sosyal ve ekonomik yönleri birlikte ele alınmaya başlanmıştır. Ancak Türkiye’nin sahip olduğu tarihi, kültürel ve doğal zenginliklerinin rasyonel olarak kullanılmadığı görüşü ile birlikte, turistik ürünler çeşitlendirilerek kitle turizmi anlayışına yeni bir yön verilmek istenmiştir (Yaylı ve Sürücü, 2016). Zaman içinde doğal ve kültürel kaynakların azalması ve bozulması, sürdürülebilir turizm anlayışının ortaya çıkması, turizmin on iki aya yayılması anlayışının benimsenmesi, kitle turizminin sıradanlaşması, turistlerin kitle turizminden sıkılması, tüketicilerin değişen istekleri ve insanların beklentilerinin farklılaşması gibi nedenlerle alternatif turizm gelişmeye başlamıştır (Erdoğan, 2003).

Kitle turizminin getirdiği olumsuz etkilere tepki olarak ortaya çıkan alternatif turizm, sürdürülebilirlik ilkelerine bağlı kalarak turizmin çeşitlendirilmesidir (Baytok, Pelit ve Soybalı, 2017). Alternatif turizm kitle turizmine rakip olarak değil, daha çok bir seçenek olarak öne sürülmüştür (Yaylı ve Sürücü, 2016). Alternatif turizm çeşitlerinin ortaya çıkmasının temel nedeni, turizmin gelişimiyle kazanılan faydaların adil dağılımının olmaması olarak görülmektedir (Baytok, Pelit ve Soybalı, 2017). Bu yeni turizm anlayışı, kitle turizmde yer alan maksimum fayda sağlamak anlayışı yerine daha bireysel ve küçük gruplara odaklanmakta ve turizmin daha geniş alanlara yayılmasına katkı sağlamaktadır (Hacıoğlu ve Avcıkurt, 2008). Böylece turizmin

kırsal bölgelere de dağılması gelir ve refah seviyesinin yükselmesi, istihdam alanı oluşturmaya beklenmektedir.

Alternatif turizmin ortaya çıkış sebepleri şu şekilde özetlenebilir (Triarchi ve Karamanis, 2017):

- Ekonomik büyüme söz konusu iken yoksulluk probleminin çözilememesi gibi ekonomik konular,
- Kitle turizmi etkisinden kaynaklanan çevresel konular,
- Tarihsel olaylardan kaynaklanan politik konular,
- Post-modern kültürün yeni turist pazarını kapsayan sosyal konuları.

Alternatif turizm; geleneksel turizmin sosyal ve çevresel yapı üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek ve turistlerin değişen tercihlerine cevap verebilmek için oluşturulan tüm turizm türlerini kapsamaktadır (Akoğlan Kozak ve Bahçe, 2009). Aynı zamanda daha küçük ölçekli, yerel halkın yüksek katılımını talep eden, bağımsız ve kendi kendine yeten, düşük seviyeli yatırımlar gerektirir (Triarchi ve Karamanis, 2017). Alternatif turizm, insanların farklılaşan beklentilerine cevap verebilmek, turistleri yerel halka yaklaştırmak (Prochazkova, 2012) ve ülkelerin turizm potansiyelini daha iyi kullanmasını sağlayarak; sosyal, ekonomik ve kültürel kazançlarını arttırmayı amaçlamaktadır (Hacıoğlu ve Avcıkurt, 2008).

Alternatif turizmin özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Akoğlan Kozak ve Bahçe, 2009).

- Küçük çaplıdır.
- Yerel halka öncelik tanımaktadır.
- Doğal, çevresel, kültürel kaynakları koruyan ve taşıma kapasitesini dikkate alan bir anlayışa sahiptir.
- Turizm gelişim sürecinde tüm paydaşların katılımını öngörmektedir.
- Hem yerel halkın hem de turistlerin yaşam kalitelerini arttırmaya öncelik vermektedir.
- Sürdürülebilir anlayış çerçevesinde sosyal ve fiziksel taşıma kapasitesini aşmayacak şekilde gelişim sergiler ve ekonomik rasyonellikle uyumludur.
- Yerel halk ile turistler arasında pozitif yönde bir etkileşim öngörmektedir.
- Kitlese tüketim yerine daha küçük gruplar ve bireysel turizm faaliyetleri ön plandadır.

Kitle turizminin olumsuz etkileri hakkında farkındalığın artması, alternatif turizm olarak bilinen yeni turizm türlerinin çıkmasını sağlamıştır (Jovicic, 2016). Bu yeni turizm çeşitleri; yoksul yanlısı turizm, toplum temelli turizm, ekoturizm, yumuşak-macera turizmi, fuar turizmi, eğitim turizmi ve gönüllü turizm olarak sıralanabilir (Isaac, 2010; Leksakundilok, 2004). Bahsi geçen turizm türlerinin ortak noktası, hem kitle turizmine alternatif olmaları hem de doğal ve kültürel kaynaklara öncelik tanıyan daha duyarlı bir yaklaşım sergilemeleridir (Küçükaslan, 2007). Ayrıca turizmin tüm yıla yayılmasını ve daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamaktadır. Yoksulluğun azaltılması ve toplumun kalkınmasıyla daha pozitif sonuçları olan alternatif turizm türlerinden biri de TTT'dir (Giampiccoli ve Saayman, 2014). TTT yerel halkın faydalarını en üst düzeye çıkarmayı, toplum ve çevresel kaynaklar için turizmin negatif etkilerini azaltmayı amaçlamaktadır (Nair ve Hamzah, 2015).

1.2. TOPLUM TEMELLİ TURİZM

Alternatif turizmin gelişimiyle ortaya çıkan TTT, yerel halkın katılımını ve toplum üyelerinin çoğunluğunun turizme dahil edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Jamal ve Stronza, 2009). Toplum temelli turizmin ortaya çıkışı, sürdürülebilir ve sorumlu turizm türlerinin gelişmesi, biyolojik çeşitliliğin korunması, yerel toplumun gelişimiyle ilişkilendirilen alternatif yaklaşımların ortaya çıkması ile açıklanabilir (Hiwasaki, 2006). Bu bağlamda sürdürülebilirlikle aynı amaçları taşıyan ve yeni bir model olan toplum temelli turizm kavramı 1990'ların ortasında tam anlamıyla öne çıkmaya başlamıştır (Asker vd., 2010).

Pearce (1992) toplum temelli turizmi, toplumun fikir birliğine dayanan karar verme süreci ve yerel kalkınma kontrolü ile turizmin etkilediği herkese adil bir fayda sağlamayı amaçlayan bir model şeklinde açıklanmaktadır (Pearce, 1992 akt; Salazar, 2012). Bu turizm türü, yerel halkın küçük ölçekli ve yönetimin kendisinde bulunduğu işleri kurmalarına fırsat vermektedir (Dony ve Mohd Nor, 2012). Aynı zamanda TTT; sosyal adalet, eşitlik, kaynakların yeniden dağıtılması, dezavantajlı kişilerin güçlendirilmesi için bir araç olarak görülmektedir (Giampiccoli ve Saayman, 2016). Bu alternatif turizm düşüncesinde yerel halkın güçlenmesi ve aktif katılımı vurgulanmaktadır.

TTT ev sahibi destinasyona birçok fayda sağlamakta, olumsuz etkileri en aza indirmekte ve gelişim aracı olarak rol oynamaktadır (Mbaiwa, 2005; Sin ve Minca, 2014). TTT dezavantajlı topluluk üyelerine yönelik olup güçlendirme, sürdürülebilirlik, sosyal adalet, bağımsızlık gibi konuları içermektedir (Giampiccoli, 2015). İlk kez Murphy (1985) toplum temelli turizm kavramından bahsetmiş (Lopez-Guzman, Borges ve Castillo-Canalejo, 2011) ve toplumun, turizmin gelişmesinde önemli bir rolü olduğunu ve karar verme sürecinde yer alması gerektiğini vurgulamıştır (Murphy, 1985 akt; Salazar, 2012). TTT’de toplumu geliştirme düşüncesi temel alınmalı, toplum tarafından kontrol sağlanmalı ve aşağıdan yukarı olan yönetim modeli benimsenmelidir (Jugmohan ve Giampiccoli, 2017). TTT, turistin yerel habitatı keşfetmesine olanak tanınmasının yanı sıra, yerel halkın geleneksel kültürüne ve ritüellerine saygı duymayı da temin etmektedir (Polnyotee ve Thadaniti, 2015). Bir diğer faydası da, toplumun katılımıyla birlikte turizmin gelişimine karşıt olan bireylerin azalmasını sağlamaktadır (Jamal ve Getz, 1995).

İlgili alanyazın incelendiğinde, toplum temelli turizm kavramı için net bir tanım olmadığı görülmektedir. TTT Denman’a (2001) göre, yerel topluluğun kontrol hakkının olduğu, yönetime katılabildiği, faydaların büyük bir kısmının yine toplumda kaldığı bir turizm şeklidir. Suansri’ye (2003) göre; topluma ait ve toplum tarafından yönetilen çevresel, sosyal ve kültürel sürdürülebilirliğe sahip bir turizmdir. Benzer şekilde Dixey (2005) de TTT’yi daha geniş topluluklara fayda sağlamak amacıyla toplumun sahip olduğu ve yönettiği turizm olarak ifade etmektedir. Dunn (2007) ise TTT’yi yerel istihdamı arttıran, karar verme sürecinde yerel halkın katılımını sağlayan, çevre korumaya katkıda bulunan, yerel toplumların ekonomik gelişmesine ve politik güçlenmesine imkan tanıyan bir model şeklinde açıklamaktadır.

Salazar’a (2012) göre TTT turizm gelişiminin planlanması ve sürdürülmesi konusunda yerel halka odaklanan bir turizm türüdür. Rocharungsat (2005) TTT’yi toplumun uzun dönemli sürdürülebilirliğini sağlayan, kültür etkileşimi yaratan, toplumsal katılım, gelir, istihdam ve yaşam kalitesi gibi hususlarda yerel halka fayda sağlayan bir turizm şekli olarak tanımlamaktadır. Pongponrat ve Pongquan (2007) karar alma sürecine yerel halkı dahil eden, gelirleri arttırmaya ve yaşam standardını iyileştirmeye yardımcı olan ve yerel toplulukların güçlenmesini amaçlayan bir kavram olarak tanımlamıştır. Kısaca özetlemek gerekirse, toplum temelli turizm; yerel halkın turizme eşit katılımı ve desteğini sağlayan, yönetimin ve sahipliğin yerel halkta

olduğu, sosyal, çevresel ve kültürel sürdürülebilirlik çerçevesinde yerel halkın ekonomik olarak kalkınmasını hedefleyen bir kavram olarak tanımlanabilir.

Tükeltürk ve Boz (2013), TTT'nin özellikle kırsal bölgelerde yaşayan yerel halkın turizm faaliyetlerinde söz sahibi olmasını, turizme katılmasını ve elde edilen gelirden fayda sağlaması gerektiğini belirtmiştir. Kibicho'ya (2008) göre ise TTT, yerel halk için istihdam olanakları sağlayarak, yerel halkın güçlenmesine ve gelirlerini iyileştirmesine katkıda bulunmaktadır.

TTT temel olarak 'turizm toplumun gelişim sürecine nasıl katkı sağlar' sorusuna odaklanmaktadır (Suansri, 2003). Bununla birlikte toplumun gelişmesi, güçlenmesi, süreçlere katılımı ve yoksulluğun azaltılması gibi konularda da bir araç olarak görülmektedir (Vajirakachorn ve Nepal, 2014). TTT için aşağıdan yukarı (bottom-up) yönetim modeli kullanılmaktadır. Bu model, yerel girişimcilğe teşvik eder, güçlü sahiplik duygusu geliştirir, yerel pazara odaklanır ve daha hızlı büyüme sağlar (Zapata vd., 2011). Turizmde sürdürülebilirliğe ilaveten çevresel ve sosyal sorumluluk duygusunun artmasıyla ilgili olarak, toplum temelli turizm çevre koruma ve sosyal kalkınma stratejisinin bir parçası olarak ün kazanmıştır (The Mountain Institute, 2000).

Kitle turizminin sebep olduğu olumsuz etkileri azaltma ihtiyacına karşılık ortaya çıkan diğer sürdürülebilir turizm çeşitlerinden bazıları; yeşil turizm, kırsal turizm, gönüllü turizm, doğa temelli turizm, kültürel turizm, düşük etkili turizm, bilinçli turizm, adil turizm, yumuşak turizm, sorumlu turizm, ekoturizm, yoksul odaklı turizmdir (Avcıkurt, 2007; Tasci, Semrad ve Yılmaz, 2013). Bu turizm türlerinde, koruma, toplum katılımı ve gelişimi esastır (Reid, 2003). Ekoturizm; sürdürülebilir yönetim anlayışı ile birlikte doğal kaynakların korunmasını ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesini içermektedir (Scheyvens, 1999). Yoksul odaklı turizm; turizmin net faydasının arttırılmasına, yoksulluğun azaltılmasına vurgu yapan, yerel ekonomiyi güçlendirmeye çalışan bir girişimdir (Dangi ve Jamal, 2016; Dunn, 2007; Goodwin, 2008). Gönüllü turizm; ziyaret edilen destinasyona katkı sağlamak isteyen turistler için geliştirilmiş bir alternatif turizm çeşididir (Coghlan, 2006). Gönüllü turizmde yerel halk ile birlikte çalışmak esastır, böylece turist ve yerel halk arasında bir bağ kurulmakta ve karşılıklı bilgi paylaşımı olmaktadır (Ataman, 2010). TTT bu turizm çeşitleriyle bazı yönlerden benzerlik gösterse de, sürdürülebilir turizm yönetimi ve sahipliğinin yerel halka ait olması yönüyle diğerlerinden ayrılmaktadır (Dunn, 2007;

Suansri, 2003; Tasci vd., 2013). Simpson (2008) ise temel farkı, faydaların yerel halka aktarılması olarak belirtmektedir.

TTT'nin ana amacı; yerel halkın gelir kaynaklarını çeşitlendirerek yoksulluğu azaltmak, sosyal ve çevresel sürdürülebilirlikle ekonomik büyümeyi sağlamaktır (Höckert, 2009). TTT toplum için istihdam oluşturur ve yerel halka girişimcilik için fırsat tanır (Anuar ve Sood, 2017). Toplumun desteklenmesini, turizm geliştirme projelerinin kabul edilmesini ve faydaların yerel toplumun ihtiyaçları ile ilgili olmasını sağlamak için yerel katılım gerekli görülmektedir (Cole, 2006). Yerel halkın planlama sürecine aktif olarak katılımının sağlanması ve aşağıdan yukarıya yönetim politikasının benimsemesiyle belirlenen hedeflere daha kolay ulaşılabilir (Chirenje, Giliba ve Musamba, 2013). Campbell ve Shackleton (2001) sürdürülebilir gelişimin başarılı olabilmesi açısından yukarıdan aşağı olan bir yönetim modelinin etkili olamayacağını belirtmiştir.

1.3. TOPLUM TEMELLİ TURİZMİN İLKELERİ VE ÖZELLİKLERİ

Giampiccolli, Jugmohan ve Mtapuri (2015) toplum temelli turizmin değerlendirilmesinde izlenmesi gereken temel ilkeleri 8E modeli ile açıklamaktadır.

- Endogenous (yerel): Yerel kaynaklara ve kültüre dayalı yerel bir çaba olmalı,
- Environment (çevre): Biyoçeşitlilik ve doğal kaynaklar korunmalı,
- Education (eğitim): Yerel halkın turizmle ilgili becerilerinin artması için eğitim verilmeli,
- Empowerment (güçlendirme): Toplum ekonomik, psikolojik, sosyal ve politik yönden güçlendirilmeli,
- Equity (eşitlik): Toplum içerisinde kazanılan faydalar eşit dağılmalı,
- Evolving (gelişim): Değişen ihtiyaç ve koşullara göre temel yapı iyileştirilmeli,
- Enduring (dayanıklı): Sosyal, kültürel ve çevresel olarak uzun dönemli sürdürülebilirlik sağlanmalı,
- Entrepreneurship (girişimcilik): Uygun karar verme süreçleri, yönetim sistemi ekonomik olarak uygunluğu olan girişimcilik olmalı.

ASEAN (2016) TTT ilkelerini; sahiplik ve şeffaf bir yönetim sağlamak için toplumun katılımı sağlamak ve topluma yetki vermek, ilgili paydaşlarla ortaklıklar kurmak, sosyal refah seviyesini ve insan onurunu iyileştirmek, adil ve şeffaf fayda paylaşım mekanizması oluşturmak, yerel ve bölgesel ekonomi bağlantılarını güçlendirmek, yerel kültüre ve geleneklere saygı duymak, doğal kaynakların korunmasına katkıda bulunmak, yerel halk ve turistlerin etkileşimini güçlendirerek turistlerin deneyim kalitesini arttırmak, kendine yetecek ekonomik güce sahip olmak için çalışmak olarak belirtmiştir.

Sunsari (2003) ve Tasci vd. (2013) TTT ilkelerini; toplum temelli turizmi sahiplenmek, desteklemek ve teşvik etmek, toplum gururunu arttırmak ve yaşam kalitesini iyileştirmek, çevresel sürdürülebilirliği sağlamak, toplumun yerel kimliğini korumak, farklı kültürlere saygı duymak, kültürlerarası etkileşimi sağlamak, faydaları eşit şekilde topluma dağıtmak, kazanılan gelirin belirli bir yüzdesini toplum projelerine ayırmak olarak belirtmiştir. Ayrıca araştırmacılara göre toplumun önceliklerine duyarlı olmak, üretim ve tüketimde yerel koşullara uyum sağlamak, planlama aşaması dahil tüm aşamalarda yerel halkın yüksek katılımını sağlamak, turizme olan bağımlılık nedeniyle sonraki aşamalarda yerel ekonomiye zarar gelebilmesi ihtimalini göz önünde bulundurmak, yerel halka eğitimler vererek güçlenmelerini sağlamak, toplumun üretken yapısına uygun güç yapısı inşa etmek de ilkeler arasında yer almaktadır.

Kontogeorgopoulos, Churyen ve Duangsaeng (2014) TTT tanımında geçen özellikleri; çevresel sürdürülebilirlik, toplum katılımı, faydaların eşit dağılımı, toplumun güçlenmesi, yaşam standardının iyileşmesi, toplum yönetimi ve kontrolü, turizm projelerinin sahipliği başlıkları altında toplamıştır.

Rocharungsat (2005), Silva ve Wimalaratana'ya (2013) göre TTT'nin başlıca özellikleri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- Bireysel çıkarlar yerine toplumun çıkarlarına hizmet etmeli ve toplum içerisinde iş birliği sağlamalıdır.
- Toplum tarafından başlatılmış, sahip olunan ve yürütülen projeler içermelidir.
- Yerel kimliğin, doğal ve kültürel kaynakların korunmasına katkıda bulunmalıdır.
- Yerel toplum için fayda-maliyet paylaşımı ilkesinin önemli bir yeri olmalıdır.

- Turizm faaliyetleri yerel halkın rızasıyla ve katılımıyla gerçekleşmelidir.
- Toplum için doğrudan sosyal ve ekonomik fayda sağlamalıdır.
- Toplumun çıkarlarına zarar vermeden turistlerin beklentileri tatmin edilmelidir.
- Ekonomik ve ekolojik açıdan uygun projeler geliştirilmelidir.
- Toplumun içinde yer aldığı şeffaf yönetim organizasyonları kurulmalıdır.
- Toplumun gelişimi için fayda ve maliyet dağılımı eşit olmalıdır.
- Kazanılan karın belli bir yüzdesi toplumun sosyo-ekonomik gelişimi için projelere ayrılmalıdır.
- Yerel işletmeciler, kalkınma ajansları ve sivil toplum kuruluşları ortaklıkları kurulmalıdır.

1.4. TOPLUM TEMELLİ TURİZMİN ETKİLERİ

1.4.1. Ekonomik Etkiler

Toplum temelli turizm, kırsal bölgelerde yaşayan yerel halkın turizme katılımını sağlayarak hem yaşam kalitelerini iyileştirmeyi hem de yerel halka ekonomik fayda sağlamayı amaçlamaktadır (Yusof vd., 2012). Özellikle gelişmekte olan ülkelerde toplum temelli turizm yoksulluğu azaltmayı, yerel ekonomiyi canlandırmayı ve ekonomik çeşitliliği sağlamayı hedeflemektedir. Turizmin etkisiyle birlikte ekonomide yaşanan bu gelişmeler toplumlar üzerinde sadece olumlu etkiler yaratmamakta olumsuz etkiler de söz konusu olabilmektedir. Olumlu etkiler; yoksulluğu azaltmak, ekonomik gelişmeye imkan tanımak, alt yapı olanaklarının iyileştirilmesine yardımcı olmak, yerel gelirin artmasına ve sektörler arasındaki bağlantıların gelişmesine katkıda bulunmak, ekonomik çeşitliliği arttırmak (Tasci vd., 2013), yerel toplum için istihdam yaratmak (Stone, 2010), bölgesel gelişim sağlamak (Slavov, 2015), yerel girişimciliği geliştirmek, yerel üretimi arttırmak aynı zamanda yerel ürünlerin yerel pazarlarda talep görmesine katkı sağlamak (Rocharungsat, 2005) olarak sıralanabilir. Olumsuz etkiler ise; yerel toplumun harcamalarında sızıntı, arazi fiyatları ve yaşam maliyetlerinde artış, gelir eşitsizliği, işsizliğin artmasına neden olabilecek bölgesel göçler, yeni veya daha fazla maliyetler gibi durumlara yol açabilir (Shahmirzadi, 2012; Slavov, 2015).

1.4.2. Sosyal Etkiler

Sosyal etkiler, yerel halkın turistler ile doğrudan ve ya dolaylı etkileşimi sonucunda ortaya çıkmaktadır (Nayomi ve Gnanapala, 2015). Turizmin gelişimi bölgedeki insanların alışkanlıklarını, günlük faaliyetlerini, sosyal yaşamlarını, inançlarını ve değerlerini etkilemektedir (Almeida, Balbuena ve Cortes, 2015; Doğan, 1989).

Ratz (2000) turizmin ev sahibi toplumun sosyal ve kültürel değerlerinde, geleneksel yaşam tarzında, aile ilişkilerinde, bireysel davranış ve toplum yapısında olmak üzere olumlu ve olumsuz birçok etkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Olumlu etkiler; yerel kültürün ve geleneklerin korunması, toplumun hak ve rollerinde farkındalık sağlanması, kültürün ve geleneklerin korunmasına yönelik sorumluluğun ve topluma aidiyet duygusunun artması, yaşam standardının gelişmesi, yerel halk ile turistler arasında kültürel etkileşim sağlanması, başka kültürlerle karşı anlayış, saygı ve hoşgörü geliştirmesi, toplumsal yapının güçlenmesi, sosyal alt yapının gelişmesi (okul, sağlık bakım enstitüleri, kütüphane) olarak sıralanabilir (Kwangesh, 2014; Pongponrat ve Pongquan, 2007). Olumsuz etkiler; yerel kültürün yozlaşması, normal hayatın aşırı kalabalıklaşması, gürültü, özellikle genç nüfusta suç oranının artışı (Rocharungsat, 2005), toplumun yerel kimliğinin kaybolması, yaşam kalitesinin azalması (Vera Rebollo ve Ivars Baidal, 2003), toplum yapısı ve yaşam tarzında değişiklikler olması (Nayomi ve Gnanapala, 2015), geleneksel değerlerin kaybolması olarak belirtilmektedir (Shahmirzadi, 2012).

1.4.3. Çevresel Etkiler

Turistler için çevrenin kalitesi büyük bir önem arz etmektedir. Bununla birlikte turizmin gelişmesi çevre için olumlu ve olumsuz birçok etkiyi beraberinde getirmektedir. Olumlu etkiler; doğal kaynakların, arkeolojik ve tarihi alanların korunması, çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması, ulusal ve yerel düzeyde çevresel farkındalığın artması, atık yönetiminde yapılan iyileştirmeler olarak sıralanabilir (Özdemir ve Kervankıran, 2011; Pongponrat ve Pongquan, 2007; Tasci vd., 2013). Olumsuz etkiler; doğal yaşam alanlarının kaybolması, hava ve gürültü kirliliğinin artması, çöp ve atıkların çoğalması (Shahmirzadi, 2012), trafik sıkışıklığı (Vera Rebollo ve Ivars Baidal, 2003), toprak erozyonu, arazinin doğal yapısının bozulması,

nesli tükenmekte olan türlerin yaşamlarının tehlikeye girmesi (Kwangesh, 2014) olarak sıralanabilir.

1.5. TOPLUM TEMELLİ TURİZMİN FAYDALARI VE BAŞARI FAKTÖRLERİ

Sürdürülebilir ve başarılı bir turizm gelişimi için, yerel halkı planlama sürecine dahil etmek, onların desteğini, görüşlerini ve fikirlerini almak, kendilerini turizmin bir parçası gibi hissetmelerini sağlamak büyük önem taşımaktadır (Özdemir ve Kervankıran, 2011). Sürdürülebilir kalkınmanın anahtarı ise ekonomik büyüme, ekolojik kapasite ve sosyo-kültürel yönlerin birbiriyle dengeli olmasıdır (Dunn, 2007).

Rozemeijer (2001) toplum temelli turizmin faydalarını; kırsal bölgelerde gelir ve istihdam olanakları sağlaması, toplumu doğal kaynakları sürdürülebilir biçimde kullanmaya yönlendirmesi ve turizmde çeşitlilik sağlanarak; yerel ya da ulusal turizm ürünlerine değer katması olarak üç başlık altında toplamıştır. George, Nedelea ve Antony'ye (2007) göre; TTT yerel toplum için istihdam alanı oluşturmaya, yoksulluğu azaltmaya, çevresel ve kültürel boyutta olumsuz etkileri en aza indirmeye, toplumsal gururu arttırmaya, yerel kültürü korumaya ve sürdürmeye, yerel halkın gelir elde etmesine yarar sağlamaktadır. Bununla birlikte yerel halk üzerinde doğrudan etkiye sahip olması, biyolojik çeşitliliğin ve yerel kaynakların korunması, yerel toplumlar için önemli istihdam alanları oluşturmaya, doğrudan ve dolaylı turizm aktiviteleriyle yerel ekonomiye değer katması, yerel kültürün korunmasına teşvik ederek sosyal sürdürülebilirliği arttırması, çevredeki olumsuz etkileri minimize ederek ekolojik sürdürülebilirlik sağlaması, yerel toplumun eşit katılımını teşvik etmesi, turistlerin yerel kültür ve doğa hakkında bilgi edinmesini sağlaması da TTT'nin faydaları olarak gösterilmektedir (Asker vd., 2010; Manyara ve Jones, 2007; Tamir, 2015).

Karacaoğlu, Yolal ve Birdir (2016) Bursa Misi Köyü'nde yaptıkları çalışmada, TTT projesiyle ortaya çıkan fayda ve maliyetlerin yerel halk tarafından nasıl algılandığını araştırmışlardır. Algılanan faydalar; iş imkânlarının artması, alt-üst yapı iyileşmesi, kurs ve eğitimlerin verilmesi, kadın istihdamının artması olarak sıralanırken, algılanan maliyetler ise yerel kültürün bozulması, trafik sıkışıklığı, otopark sorunu, kalabalıklaşma, destinasyondaki pahalılaşma olarak belirtilmiştir.

TTT başarı faktörlerini Manyara ve Jones (2007) farkındalık ve duyarlılık, toplumun güçlendirilmesi, etkin liderlik ve toplum kapasitesi inşa edilmesi olarak belirtirken, Vajirakachorn (2011) Tayland’da yaptığı çalışmada TTT başarısı için 10 faktör olduğunu, bunları; toplum katılımı, faydaların paylaşımı, turizm kaynaklarının korunması, toplum içinde ve dışında destek, yerel sahiplik, yönetim ve liderlik, paydaşlar arasındaki iletişim ve etkileşim, yaşam kalitesi, turizm gelişim ve turist memnuniyeti olarak belirtmiştir.

Benzer şekilde TTT başarı faktörleri; yerel halkın karar verme sürecine katılımı, yerel mülkiyet, yerel inovasyon, kaynakların paylaşımı, ortak sorumluluk, liderlik ve yönetim, toplum üyeleri arasında faydaların paylaşılması, ortaklık, dışarıdan destek, özgünlük ve farklılık elde etmek olarak ifade edilmiştir (Asker vd., 2010; Nitikasetsoontorn, 2015; Tasci vd., 2013; The Mountain Institute, 2000). Kibicho (2008) ise TTT’nin başarısını beş faktörle açıklamakta ve bunları faydaların tanınması, hedeflerin ifade edilmesi, ilgili paydaşların dahil edilmesi, kararların etkili bir şekilde uygulanması ve yasal bir liderin katılımı olarak sıralamaktadır.

1.6. TOPLUM TEMELLİ TURİZMİN GELİŞİMİNDEKİ ENGELLER

TTT’nin yerel halkın gelişimine ve refahına katkı sağlaması, bu turizm türünün gelişiminin önündeki engellerin azaltılmasına bağlıdır (Kwangesh, 2014). Ancak yerel halk, toplum temelli turizmi gerçekleştirirken bir takım zorluklarla karşı karşıya kalabilmektedir. Bu engeller doğrudan, finansal uygulanabilirlik, pazarlama, ürün geliştirme, arazi mülkiyeti / yönetimi ve kapasite geliştirme gibi toplum temelli turizmin ana temaları ile ilgilidir (Dodds, Ali ve Galaksi, 2018).

Asker ve diğerleri (2010) toplum temelli turizmin gelişimi önündeki zorlukları aşağıdaki gibi sıralamıştır:

- Toplum içerisinde (kadın, erkek ve gençler) örgütlenmenin olmaması,
- Karar verme sürecinde çoğunlukla erkek bireylerin baskın olması ve faydaların eşit dağılmaması,
- Arazi ve kaynaklar konusunda anlaşmazlıklar yaşanması,
- Toplumda yukarıdan aşağı olan yönetim yapısının ve karar verme mekanizmasının olması,
- Yerel bir karar verme sürecinin olmaması,

- Toplum temelli turizm faaliyetlerine katılımın az olması,
- Sadece ekonomik boyutu temel alan yöneticiler,
- Yetersiz veya yanlış pazarlama,
- Geleceğe yönelik plan yapılmaması sonucunda turizmin doğal kaynaklara ve topluma zarar vermesi,
- Toplum temelli turizm için tek bir yönetim modelinin olduğu konusundaki ön yargı,
- Toplum temelli turizmin yoksulluk için kısa vadeli bir çözüm olarak görülmesi,
- Doğal ve kültürel mirası hakkında turistlere yeterli bilgi verme çabası içerisinde olunmaması buna bağlı olarak da turistlerin yer hakkında bir eşsizlik duygusuna kapılmaması,
- Alt yapının yetersiz olması ve potansiyel bir yatırım olmaması.

Manyara ve Jones (2007) TTT önündeki engelleri; yerel halkın başlangıç sürecinde yeterli hassasiyeti göstermemesi ve desteğinin olmaması, temel bilgi ve beceri eksikliği, zayıf yönetim, elverişsiz ortaklıklar, zayıf liderlik, yeni yatırımların eksikliği veya yapılan yatırımların devamlılığın sağlanmaması, seçkin kişilerin baskın olması, vizyonsuz politika anlayışı, dış müdahalelere karşı strateji eksikliği ve şeffaflığın eksikliği olarak sıralamaktadır. Kwangesh (2014) ise TTT'nin engellerini , paydaşlar arasında bilgi alışverişi eksikliği, bilgisizlik, turizm ve iş becerileri eksikliği, yukarıdan aşağıya gelişme, zayıf ve adil olmayan ortaklık anlaşmaları olarak belirtmektedir.

1.7. TOPLUM TEMELLİ GELİŞİM VE PLANLAMA

Toplum temelli turizmde yerel halk, turizm gelişiminin planlanması, inşa edilmesi, sürdürülmesi ve yönetiminde merkezi bir konuma sahiptir (Harwood, 2010). Toplum temelli planlama, yukarıdan aşağı yönetim modeli yaklaşımına alternatif olarak toplumun köklerine odaklanan bir planlama biçimidir (De Beer ve Marais, 2005). Yukarıdan aşağı olan yönetim modelinde yerel bilgi göz ardı edilmekte bunun yerine yetkililerin idari yeterlilikleri vurgulanmaktadır (Turner, 2009). Toplum temelli planlama toplumdaki bireylerin iletişim kurmasına, görüşlerini dile getirmesine ve toplumun gelişmesine fayda sağlayan bir araç olarak görülmektedir (Pinel, 1998; Wearing ve McDonald, 2002). Planlama sürecine toplumun dahil edilmesi; toplumun

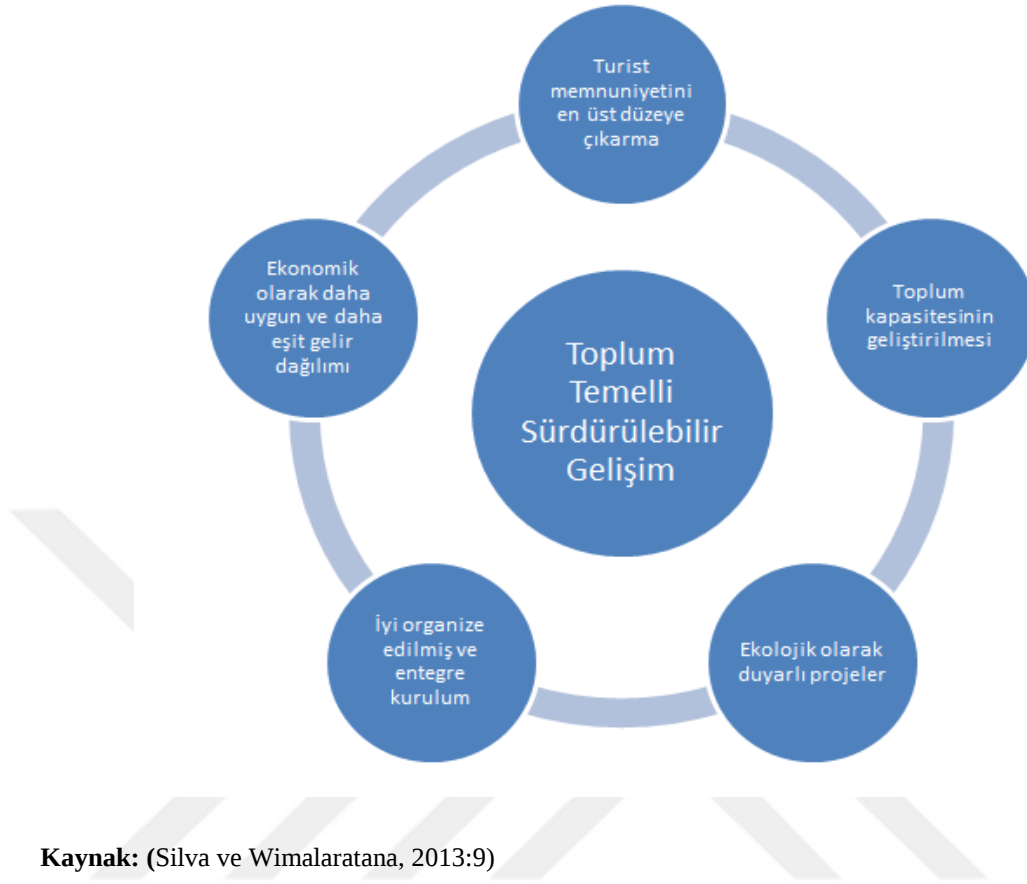
turizmle ilgili bilgiye erişmesine, turizmle ilgili konularda bilinçli karar vermesine, karar verme sürecini etkilemesine ve turizm girişimlerine katılmasına olanak sağlamaktadır (Harwood, 2010). Bu süreç içerisinde toplumun hedeflerine ulaşabilmesi için sivil toplum kuruluşları ve devlet tarafından da desteklenmesi gerekmektedir (Habito-Javier, 2012). Planlama ve gelişim sürecine toplumun dahil edilmesi çeşitli faydalar sağlamaktadır. Bu faydalar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Jamal ve Getz, 1995; Mitchell ve Eagles, 2001; Tosun, 2000):

- Yerel sosyo-ekonomik faydaların artırılması,
- Yerel halkın gelişim sürecine katılarak yerel hoşgörü seviyesinin artırılması,
- Yoğunlaşan rekabet şartlarına karşı daha duyarlı olunması,

Kim, Park ve Phandanouvong (2014), toplum temelli turizmde yerel katılımın önündeki engelleri araştırmış ve şu şekilde açıklamıştır. Düşük eğitim düzeyi ve turizm hakkında ilgi eksikliği, kötü yaşam koşulları ve finansal destek eksikliği, yoğun günlük işler ve turizm katılımı için zaman eksikliği, yerel toplumun düşük gelirli mevsimlik iş algısı, güç eşitsizlikleri, kurumsal engeller ve yerel yetkililere güvenmeme olmak üzere beş ana engel bulunmaktadır. Pongponrat ve Pongquan'a (2007) göre toplumun planlama süreci karar verme, uygulama, izleme ve değerlendirme olarak üç aşamada gerçekleşmektedir. Karar verme; yerel bir komitenin kurulduğu, yerel halkın fikirlerinin alındığı, plan ve stratejinin geliştirildiği evredir. Uygulama; halka yerel komite tarafından belirlenen strateji hakkında bilgilendirme yapılarak çeşitli görev ve sorumlulukların dağıtıldığı aşamadır. İzleme ve değerlendirme; gerçekleşen faaliyet sonucunda potansiyel problemlerin ve kısıtların belirlenmesi evresidir. Chaudhary ve Lama (2014) Hindistan'da bulunan Pastanga ve Darap köylerinde yaptıkları araştırma sonucunda toplum temelli turizm planlamalarının yukarıdan aşağıya olduğunu gözlemlemiş, yerel halka doğru bir şekilde eğitim verilmediği, genç nüfusun toplum temelli turizmde katılımının az olduğu, rehberlerin dil eğitimi konusunda yeterli olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Toplum temelli sürdürülebilir turizm gelişimi için; yerel halk gerçekleşen turizm faaliyetlerinden fayda sağlamalıdır. Bu doğrultuda doğal ve kültürel kaynakların korunmasına yönelik teşvikler oluşturulmalıdır. Turist memnuniyetini sağlamak için toplum, değerlerinden ödün vermeden kendini geliştirmelidir. Yerel halkın gelir düzeyi ve refah seviyesi artmalı ve gelir eşit bir şekilde dağıtılmalıdır (Silva ve Wimalaratana, 2013).

Şekil 1: Toplum Temelli Sürdürülebilir Gelişim

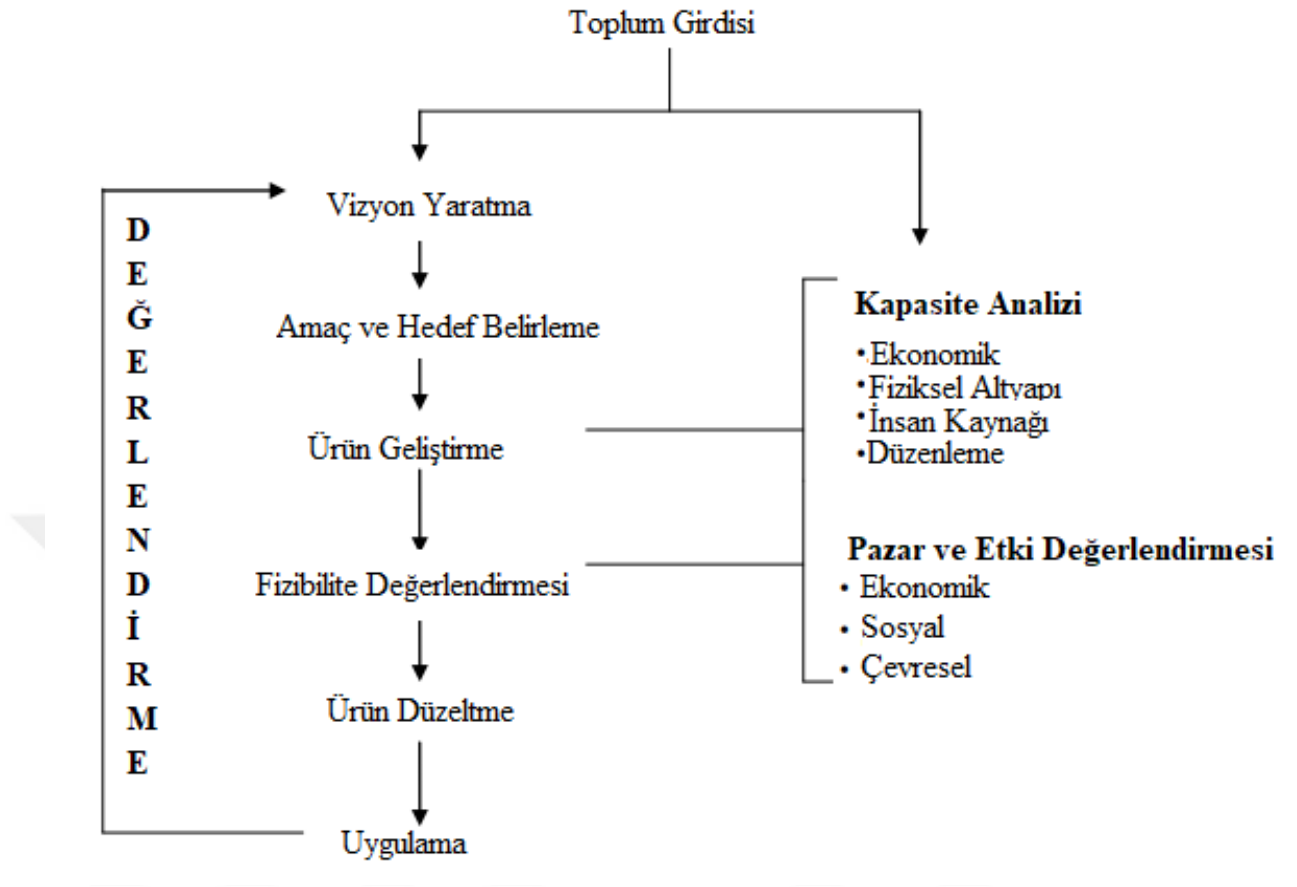

Sürdürülebilir toplum temelli turizm gelişiminin dört boyutu vardır (Rozemeijer, 2001):

- TTT projeleri ekonomik açıdan uygun olmalı: faydalar maliyetlerden fazla olmalıdır.
- TTT projeleri ekolojik olarak sürdürülebilir olmalı; çevre değerleri korunmalıdır.
- Toplum üyeleri arasında fayda ve maliyetler eşit olarak dağıtılmalıdır.
- Tüm paydaşların ve yerel halkın çıkarlarını yansıtan iyi bir yönetim oluşturulmalıdır.

Şekil 2'ye göre toplum temelli turizm planlama sürecinde amaç; insan odaklı ve toplum dostu bir gelişimdir. Belirlenen bu prosedür toplum ortak bir karara vardığında turizmin sürdürülebilir olacağı fikrine dayanmaktadır. Bu karara ortak değerler ve gelişim için isteklerin belirlenmesiyle ulaşılmaktadır.

Şekil 2: Toplumun Turizm Planlama Süreci

Kaynak: (Reid, 2003).

Şekil 2’ de verilen sürecin açıklaması aşağıda belirtilmiştir:

- Turizm gelişiminin genel çerçevesini oluşturmak için vizyon oluşturma,
- Belirlenen vizyon için amaç ve hedef belirleme,
- İlgili hedeflere ulaşmak için planlanmış programların geliştirilmesi,
- Tasarlanan projenin finansal olarak fizibilite değerlendirilmesi,
- Planlama ve karar verme sürecinin sonucu olarak projenin uygulanması ve gelişmelerin izlenmesi.

Shahmirzadi (2012) İran’da gerçekleştirdiği çalışmada toplum temelli turizmin gelişimini ve turizm planlanmasının aktif sürecini ortaya koymaya çalışmıştır. Yazar çalışmasında yerel halkın ve kamu çalışanlarının TTT gelişimine bakış açısının olumlu yönde olduğu, hükümetin turizmde pasif bir tutum sergilediği ve bunun sonucunda planlanma sürecinde boşluk olduğu sonucuna ulaşmıştır. Gupta ve Bhatt (2009) Sari Köy’ünde, turizmin yerel halkın sosyo-ekonomik gelişimine olan etkisini ve toplum

temelli turizmi geliştirme konusundaki fırsatları ve zorlukları araştırmıştır. Araştırma sonucunda, yerel halkın büyük bir kısmının, bölgenin genel kalkınması ve yeni istihdam olanakları yaratma potansiyeli olduğu için turizmi desteklediği görüşmüştür. Ayrıca araştırmacılar turist sayısı arttıkça ortaya çıkan olumsuz etkileri verimli bir şekilde ele alabilmek için bölgede turizm planlanması yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Kwangesh (2014), Cameroon’da toplum temelli turizmin önündeki fırsat ve engelleri araştırmıştır. Araştırma sonucunda, yoksulluğun azalması, gelir düzeyinin artması, kültürel değişimin gerçekleşmesi, yeni iş fırsatlarının ortaya çıkması, yaşam kalitesinin yükselmesi fırsat olarak değerlendirilmiştir. Engel olarak ise paydaşlar arasındaki anlaşmazlıklar, yukarıdan aşağı olan gelişim süreci, bilgisizlik, turizm planlaması eksikliği, özel sektör ile iletişim eksikliği olarak sıralanmıştır.

Dixey (2005) çalışmasında Zambia’daki toplum temelli turizmi SWOT analizi yöntemiyle değerlendirmiştir. Zambia’nın TTT açısından güçlü yönleri olarak mevcut sivil toplum kuruluşları, iyi uygulama örnekleri, köy hayatı, ekoturizm, sanat, hükümet ve uluslararası finansman kuruluşlarının turizme destek vermesi olarak sıralamıştır. Zayıf yönlerini; kötü finansal yönetim, yetersiz bilgi ve koordinasyon, oryantasyon ve nitelikli personel eksikliği, altyapı olarak sıralarken, tehditleri; zayıf koordinasyon ve iletişim, yetersiz yasal çerçeve, turizm talebindeki değişimler, kültürel geleneklerin kaybı olarak sıralamıştır. Diğer taraftan fırsatları; alt yapının gelişmesi, alternatif gelir kaynağının oluşması, daha bilinçli karar verme yetisi, yerel halkın kültürel değerleriyle gurur duyması, doğal çevrenin korunmasına yönelik teşvik olarak belirtmiştir.

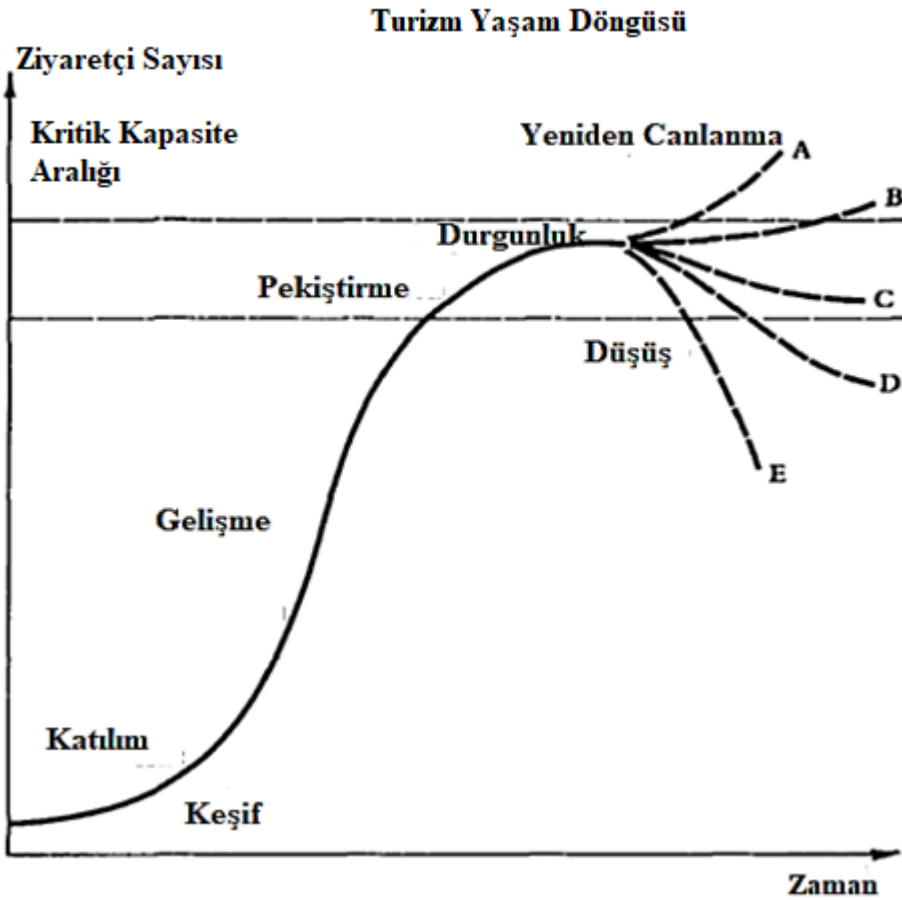
Aydemir ve Kazoğlu (2016) yaptıkları çalışmada Halfeti halkının TTT algılarını ortaya koymaya çalışmıştır. Araştırma sonucunda, toplum temelli turizm kavramının yerel halk tarafından az bilindiği, TTT kavramının bilinmesiyle ilgili yaş oranı ve eğitim düzeyi arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu, bölgede daha uzun süredir ikamet eden bireylerin kültürel değerler konusunda daha hassas olduklarını belirtmiştir.

1.8. TOPLUM TEMELLİ TURİZM MODELLERİ

1.8.1. Butler Turistik Alan Yaşam Döngüsü Modeli

Turizmin gelişimi ile yerel halk ilişkisini açıklayan Turistik Alan Yaşam Döngüsü (Tourism Area Life Cycle - TALC) modeli Butler tarafından 1980 yılında geliştirilmiştir (Butler, 2008). Bu model; keşif, katılım, gelişme, pekiştirme, durgunluk, düşüş/ yeniden canlanma olmak üzere altı evreden oluşmaktadır.

Şekil 3: Butler'in Turizm Yaşam Döngüsü Modeli

Kaynak: (Butler, 2008)

Butler'a (2008) göre keşif evresinde; bölgeyi az sayıda ziyaret eden turist bulunmaktadır. Yerel halk için gelen turistler sosyal ve ekonomik olarak daha az önem taşımakla birlikte bölgede çevresel ve kültürel boyutta bir değişim söz konusu değildir. Katılım evresinde; turist sayısında bir artış mevcuttur. Toplum, turizm faaliyetlerine katılım sağlayarak turistlere yönelik hizmet vermeye çalışmaktadır. Turizmde yerel yatırımlara yer verilmektedir. Turist çekmek için reklam ve pazarlama faaliyetleri yapılarak pazar alanı oluşturmaya çalışılır. Gelişme evresinde; ziyaretçi sayısı hızlı bir

artış göstermektedir. Turist sayısı bölgede yaşayan yerel halkın sayısını aşmaktadır. Bu evre yerel halkın yaşam kalitesinin ve ekonomik refahının iyileşmesi açısından önemli bir aşamadır. Destinasyon çevresinde meydana gelen fiziksel değişimler karşısında yerel halk turizme karşı olumsuz bir tutum sergileyebilir. Pekiştirme evresinde; turizm yerel ekonominin önemli bir parçası haline gelmiştir. Ziyaretçi sayısında bir düşüş söz konusu olduğu için tanıtım faaliyetleriyle pazar alanını genişletme çalışmaları yapılmaktadır. Durgunluk evresinde; ziyaretçi sayısı en üst düzeye ulaşmıştır. Ekonomik, sosyal ve çevresel problemler ortaya çıkmış ve destinasyon artık popülerliğini kaybetmiştir. Tekrar aynı turistler gelmekte, doluluk oranları düşmekte ve mülkiyet sahipliği değişmektedir. Durgunluk evresinden sonra düşüş ve yeniden canlanma şeklinde iki ihtimal söz konusudur. Düşüş evresinde, destinasyon haftasonu veya gününbirlik geziler için tercih edilmektedir. Yerel halk için algılanan maliyet algılanan faydayı geçtiği durumda söz konusu olan evredir. Yeniden canlanma evresinde; destinasyonda durgunluğun ana nedenlerini belirlemek için SWOT analizi yapılabilir böylece pazarda rekabet avantajı elde edilebilir (Tasci vd., 2013). Yeni çekicilikler ya da daha önce göz ardı edilmiş doğal kaynaklar kullanılarak destinasyon çekici hale getirilmeye çalışılır.

Doğan'ın (1989) yaptığı çalışmada toplumun, turizmin etkileri karşısında belli aşamalardan geçtiği ve bu aşamaların Butler'ın (1980) ortaya koyduğu modelle benzerlik gösterdiği görülmektedir (Ap ve Crompton, 1993). Doğan'ın (1989) bu çalışması; direnç, yeniden yapılanma, sınır koruma, canlanma ve uyum aşamalarını kapsamaktadır. Yazara göre direnç aşamasında; bölgede turistler yerel kültüre saygı duymadıklarında ve turizm gelişimi belli bir seviyeyi aştığında, yerel halk turistlere karşı negatif bir tutum içinde olmakla birlikte düşmanlık ve kızgınlık duymaktadır. Yeniden yapılanma aşamasında; turizm, toplum yapısında ve yerel kültürde değişimlere sebep olmaktadır. Bu nedenle yerel halk, turistlerle daha az etkileşimde bulunmakta ve toplum kimliğini korumak için geleneklerini canlandırmaya çalışmaktadır. Sınır koruma aşaması; yerel halk turizmden ekonomik gelir elde ettiği için turizmin olumsuz etkilerini göz ardı etmekte ve turistler ile arasına mesafe koyarak yerel kültür üzerindeki etkilerini azaltmaya çalışmaktadır. Canlanma aşamasında; turizmin zamanla kaybolan yerel kültürün canlanmasında ve korunmasında önemli bir rol oynadığı belirtilmektedir. Çünkü bölgede turistik çekiciliğinin olması ve devam edebilmesi bölgedeki toplumun kültürlerine sahip çıkmasına bağlıdır. Uyum

aşamasında; toplum kendi kültürünü ve kimliğini kaybetmeden, turistlerin kültürünü ve davranışlarını benimsemektedir.

Güney ve Somuncu (2016) Kuşadası'ndaki turizmin gelişimi değerlendirmek için Butler'in Turistik Alan Yaşam Döngüsü modelini kullanmışlardır. Zhong, Deng, Xiang (2008) Çin'deki Zhangjiajie Ulusal Orman Park'ında bu modelin uygulanabilirliğini incelemiştir. Kuşadası'nın, Butler'in teorisindeki altı evreden geçtiği, Çin'deki ulusal parkın da ilk dört evreyi tamamladığı belirlenmiştir. Her iki çalışmada da; uzun dönemli sürdürülebilirlik sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması, sürdürülebilir politikalar çerçevesinde turizm gelişiminin planlanması gerektiği vurgulanmıştır.

1.8.2. Tolerans Modeli

Yerel halkın turizme ilişkin algı ve tutumlarının belirlenmesi için kullanılan bir diğer model 1975 yılında Doxey tarafından geliştirilen Tolerasyon (Irridex) modelidir. Bu model, bölgede gelişen turizm faaliyetleriyle birlikte yerel halkın da tutumlarının değişerek bir dizi aşamadan geçtiğini ileri sürmektedir (Filiz ve Yılmaz, 2017). Bu aşamalar; coşku, ilgisizlik, rahatsızlık ve düşmanlık olarak belirtilmiştir (Harrill, 2004). İlk aşamada toplum, turizmin gelişimine karşı pozitif bir tutum sergilemektedir. Yerel halk turistlere karşı hoşgörülü ve misafirperverdir. Herhangi bir pazarlama faaliyeti olmadan ziyaretçiler destinasyona gelmektedir. İkinci aşamada, ziyaretçi sayısındaki artışla birlikte yerel halk ziyaretçileri ticari bir araç olarak görmektedir. Bu aşamada turizmin gelişimine ilgisizlik başlamaktadır. Yerel halk ile turistler arasındaki ilişki daha resmi sürmektedir (Shahmirzadi, 2012). Üçüncü aşamada; toplum, turizmin varlığından dolayı endişelenmekte ve destinasyondaki ziyaretçilerin sayısından rahatsızlık duymaktadır. Turizm doyum noktasına ulaşmıştır. Son aşamada, yerel halk turistlere karşı düşmanca tavırlar göstermektedir. Toplum bu aşamada turizmi desteklememekte ve bölgede ortaya çıkan problemlerin sebebi olarak turistleri görmektedir. Tolerans modeline göre, turizmin gelişim seviyesi ile yerel halkın değişen davranışları arasında bir ilişkinin olduğu görülmektedir (Harrill, 2004). Yani destinasyonda artan turizm faaliyetleri sonucunda ulaşılan doyumluk seviyesiyle birlikte, bir süre sonra yerel halk olumsuz bir tutum sergilemeye başlamaktadır.

Literatürde Doxey'in Tolerasyon Modeline benzer nitelikte çalışmalar bulunmaktadır. Ap ve Crompton (1993) Teksas topluluklarında turizmin etkilerini belirlemeye çalıştıkları araştırmalarında; benimseme, hoşgörü, uyum ve geri çekilme olmak üzere dört aşama olduğunu belirtmiştir. Benimseme aşamasında; toplum turizmden doğrudan fayda sağladığı için (istihdam gibi) turistleri hevesle karşılamaktadır. Hoşgörü aşamasında; turizmi geçim kaynağı olarak gördükleri için hoşlanmadıkları unsurları olmasına rağmen tolerans göstermektedirler. Uyum aşamasında; bölgede yaşayan toplum, turizmin etkilerinin farkında olup, herhangi bir yorumda bulunmamaktadır. Geri çekilme aşamasında; yerel halk bölgede turizmi istememekte ve toplum direnç göstermek yerine geri çekilmektedir.

1.8.3. Sosyal Değişim Teorisi

Turizmin toplumsal etkilerini incelemek amacıyla yaygın olarak kullanılan modellerden biri de sosyal değişim teorisidir (Gursoy ve Rutherford, 2004). Sosyal değişim teorisi; sosyoloji, ekonomi ve sosyal psikoloji gibi alanlarda, sosyal ilişkiler de meydana gelen değişimleri yorumlamak için kullanılmaktadır (Wang ve Pfister, 2008). Bu teori 1960'lı yıllarda ortaya atılmıştır (Özel, 2014). Bireyler ve gruplar arasında kaynak paylaşımını içeren teori (Harrill, 2004), yerel halk ve turistlerin verebilecekleri ve alabilecekleri maddi ve manevi kaynakların değişimini kapsamaktadır (Andriotis ve Vaughan, 2003). Bu kaynaklar para ve mal gibi maddi kaynakların yanı sıra arkadaşlık ve güven gibi somut olmayan (manevi) kavramları da içermektedir (Lambe, Witmann ve Speakman, 2001).

Sosyal değişim teorisi, turizmin gelişimi karşısında yerel halkın algı ve tutumlarını incelemektedir (McGehee ve Andereck, 2004; Lee vd., 2010). Teori, faydalar algılanan maliyetlerden daha fazla olduğu sürece, yerel halkın turizm gelişmelerini destekleme olasılığının yüksek olduğunu vurgulamaktadır (Habito-Javier, 2012). Ancak toplum için maliyetlerin faydaları aşması durumunda, yerel halkın gelecekte turizmi desteklemeyeceğini belirtmektedir (Andereck vd., 2005). Dolayısıyla bireyler ödüller ve maliyetleri karşılaştırdığında, maksimum düzeyde fayda ve minimum düzeyde maliyet sağlayacak şekilde davranışlar sergileyeceği bir değişim sürecine girmektedir (Nunkoo ve Ramkissoon, 2010). Yerel halkın turizme karşı tutumlarının zaman içerisinde çeşitli sebeplerden dolayı değiştiği varsayılmakta

ve bu değişimi etkileyen unsurların ekonomik, çevresel ve sosyo-kültürel faktörler olduğu belirtilmektedir (Andriotis ve Vaughan, 2003; Yoon, Gürsoy ve Chen, 1999). Bazı araştırmacılar destinasyonda yaşayan yerel halkın tepkilerini açıklayabilmek için sosyal değişim teorisini kullanmışlardır (Jurowski, Williams ve Uysal, 1997).

Turizm alanında ilk kez sosyal değişim teorisi 1992 yılında Ap tarafından kullanılmıştır (Özel, 2014). Ap (1992) sosyal değişim teorisini, bireyler ve gruplar arasındaki kaynak değişimini anlamak amacıyla oluşturulan sosyolojik bir teori olarak tanımlamıştır (Ap, 1992 akt; Andereck vd. 2005). Yerel halkın algı ve tutumları kazandıkları faydalar tarafından belirlenmektedir (Habito-Javier, 2012). Turizmden fayda sağlayan bireylerin turizmin gelişimine daha olumlu bir tutum sergilediği, fayda sağlamayan tarafın ise turizmin gelişimine daha olumsuz bir tutum geliştirdiği görölmektedir (Andereck vd., 2005; McGehee ve Andereck, 2004). Dolayısıyla bireyler turizm gelişimine ilişkin farklı algı ve tutumlara sahip olabilmektedir (Chiang ve Yeh, 2011). Ap (1992) göre sosyal değişim süreci dört evrede gerçekleşmektedir. Bu evreler; değişimin başlaması, değişimin gerçekleşmesi, değişim işleminin değerlendirilmesi ve değişimin ortaya çıkardığı sonuçların değerlendirilmesi şeklinde sıralanmaktadır (Özel, 2014).

Jurowski, Williams ve Uysal (1997) yaptıkları çalışmada turizme yönelik yerel halkın tutumlarını incelemiştir. Araştırma sonucu, sosyal etkiler üzerinde en güçlü değişkenin ekonomik kazanç olduğu, çevresel etkilerin daha az öneme sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Long ve Kayat (2011) turizmin etkileri ve turizm gelişiminin desteklenmesi konusunda yerel halkın algılarını anlamak için sosyal değişim teorisini kullanmıştır. Wang ve Pfister (2008) turizm gelişiminin kişisel faydalar üzerindeki etkisini araştırmıştır. Yapılan iki çalışmada da yerel halk için faydalar maliyetlerden daha fazla olduğu sürece, turizmin gelişimine yönelik desteğin arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

1.9. TOPLUM TEMELLİ TURİZM PROJELERİ

Anadolu Efes, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) işbirliğiyle yürütölen Gelecek Turizmde her yıl 3 proje belirleyerek destek fonu sağlamaktadır (www.anadoluefes.com, 2014). Seçilen

projelerde amaç sürdürülebilirliğe, yerel kalkınmaya ve sosyo-kültürel gelişime katkı sağlamaktır.

Bu çalışmada TTT projeleri kapsamında, pilot çalışma bölgesi olan Çoruh Vadisi'ndeki gerçekleştirilen Doğu Anadolu Turizm Geliştirme Projesi (DATUR), tez çalışmasının konusunu oluşturan 'Lavanta Kokulu Köy' projesi ve ilk üç dönem içerisinde bulunan diğer projelere yer verilecektir.

Tablo 1: Gelecek Turizmde Sürdürülebilir Destek Fonu Projeleri

1.Dönem Projeleri (2013-14)	2.Dönem Projeleri (2014-15)	3.Dönem Projeleri (2015-16)	4.Dönem Projeleri (2016-17)	5.Dönem Projeleri (2017-18)
Mardin'de Kadınlar Liderliğinde Sürdürülebilir Turizm Girişimlerinin Yaratılması	Dünya'nın En Eski Tapınağı Göbeklitepe'de Taş İşçiliği	Lavanta Kokulu Köy	Kuşlar Sizi Çağırıyor	Troya Kültür Rotası
%100 Mısır	Malatya'nın Mirası Arslantepe	Kendi Kelebeğini Keşfet	Likya Yolunda Bir Tarih Molası	Perşembe'nin Işıklarını Kadınlar Yakacak
Seferihisar'ın Geleneksel Mutfağı	Safranbolu Hatırası	Nar Kadın ile Edremit'in Yöresel Tatları	Dört Mevsim Foça	Ovacık Köyü'nde Bir Gün

Kaynak: (Anadolu Efes Gelecek Turizmde, 31 Mayıs 2018).

1.9.1. Doğu Anadolu Turizm Geliştirme Projesi (DATUR)

Gelecek Turizmde Anadolu Efes, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) işbirliğiyle 2007-2012 yılları arasında Çoruh Vadisi'nde gerçekleşen Doğu Anadolu Turizm Geliştirme (DATUR) bölgesel kalkınma projesidir (www.tr.undp.org, 2015a). Bu projeyle turizm ürünlerinde çeşitlilik sağlamak, bölgeyi tanıtıcı faaliyetlerde bulunmak ve yerel kapasiteyi geliştirmek amaçlanmaktadır (DATUR, 2010a). Projeye birlikte ev pansiyonları kurulmuş, sivil toplum kuruluşları açılmış, kuş gözlemciliği, rafting, yerel festivaller, su kayağı, kano, yelken gibi çeşitli faaliyetler düzenlenmiş, yürüyüş ve

bisiklet yolları oluşturulmuş, böylelikle Çoruh Vadisi'ne yerli ve yabancı turist çekilmesi sağlanmıştır (www.anadolufes.com, 2016a). Ayrıca Boğaziçi Üniversitesiyle iş birliği yapılarak 27 ilde 5000 kişiye turizm eğitimi verilmiştir (www.anadolufes.com, 2016b).

DATUR (2010b) projesi 1. Dönem İlerlemesi, 2. Dönem Raporu ve Uzundere Turizm Master Planı Vizyon 2023'e göre yapılan çalışmalar aşağıda sıralanmıştır:

- Toplumsal kalkınma, pansiyon işletmeciliği ve hijyen konularında eğitimler,
- Sivil toplum örgütlerinin kurulması,
- Temel İngilizce eğitimi,
- Yürüyüş yolları ve dağ bisiklet rotası için rehberlik eğitimi,
- Çoruh Vadisi botanik zenginliği hakkında bilgilendirme,
- <http://www.choruh.com> ve <http://www.datur.com> internet ve web sitesi oluşturulması,
- Kelebek, kuş gözlemciliği ve rafting gibi yerel festivaller,
- Projenin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımı için broşürlerin basılması ve dağıtılması,
- Fuarlara katılım sağlanarak bölgenin tanıtımının yapılması,
- Katılım, sürdürülebilirlik, cinsiyetler arası denge ve yönetim semineri,
- Örgütlenme, sürdürülebilirlik ve katılımcılık çalıştay düzenlenmesi.

1.9.2. Mardin'de Kadınlar Liderliğinde Sürdürülebilir Turizm Girişimlerinin Yaratılması Projesi

Mardin'de Kadınlar Liderliğinde Sürdürülebilir Turizm Girişimlerinin Yaratılması projesiyle, kadın girişimciliğin ön planda olduğu yerel bir model oluşturulması hedeflenmiştir (www.tr.undp.org, 2013). Gelecek Turizmde Sürdürülebilir Destek Fonu ile desteklenen ve Kadın Emeği Değerlendirme Vakfı (KEDV) tarafından uygulanan bu projede kadınlar Mardin'de eski bir evi restore ederek 22 yatak kapasitesine sahip misafir evine dönüştürmüşler ve İpekyolu misafir evi adını vermişlerdir (www.tr.undp.org, 2015b). İpekyolu pansiyonu ve kafeteryası hizmete açılmadan önce, 43 kadına turizm alanında çeşitli mesleki eğitimler verilmiştir (www.anadolufes.com, 2015). Böylece hem kadınlar için istihdam alanı oluşturulması hem de yerel ekonomiye katkı sağlanması amaçlanmıştır

(www.anadolufes.com, 2013). Ayrıca kolayca iletişim kurulabilmesi için de internet sitesi kurulmuştur.

1.9.3. %100 Misia Projesi

%100 Misia projesiyle, Bursa'nın iki bin yıllık Misi Köyü'nde kültürel değere sahip ipek böcekçiliğini yeniden canlandırmak ve kadın istihdamını arttırmak için örnek bir model oluşturulmak istenmiştir (www.nilufer.bel.tr, 2014a). Bu kapsamda belediye tarafından kadınlara geleneksel iki Misi evi (İpek Evi ve Koza Evi) verilmiştir. 'İpek Evi' nde ipek böceğinin yetiştirilmesi, dokuması yapılmasının yanında, üretilen ürünlerin tanıtımı ve satışı yapılmakta, 'Koza Evi'ne gelen ziyaretçilere, yöreye ait yapılan yemekler sunulmaktadır (www.tr.undp.org, 2015b). İpek Evi ve Koza Evi'nde çalıştırılmak üzere 44 kadına turizm eğitimi, (www.anadolufes.com, 2018) ve KOSGEB girişimcilik eğitimi (www.nilufer.bel.tr, 2014b) gibi çeşitli eğitimler verilmiştir.

1.9.4. Seferihisar'ın Geleneksel Mutfağı

Türkiye'nin yavaş şehirlerinden biri olan Seferihisar'da kadın tarım kooperatifi olan Hıdırlık Tarımsal Kooperatifi tarafından uygulanan Seferihisar'ın Geleneksel Mutfağı projesiyle, kadınların yöreye özgü tatları markalaştırması amaçlanmıştır (www.seferihisar.bel.tr, 2014). Belediyenin kooperatife tahsis etmiş olduğu ev, projenin destek fonu hibesi ile restore edilmiş ve yöreye ait yemeklerin hazırlanacağı mutfağa dönüştürülmüştür (www.tr.undp.org, 2015b). Bu mutfakta kadınlar yöreye ait ürünleri hazırlamakta, gelen turistlere de kurslar vermektedir (www.tr.undp.org, 2014a). Kooperatif üyesi kadınlara güvenlik, hijyen, beslenme, açıcılık, gıda kimyası üzerine eğitimler verilmiştir. Kadınlar tarafından üretilen ürünlerin satışının sadece Seferihisar Pazarı'yla sınırlı kalmaması ve daha geniş kitlelere ulaşabilmesi için çevrimiçi site (www.seferipazar.com) kurulmuştur. Gelecek turizmde desteğiyle ürünler 'Seferihisar'ın Geleneksel Mutfağı' adıyla markalaşmıştır (www.tr.undp.org, 2015b).

1.9.5. Dünya'nın En Eski Tapınağı Göbeklitepe'de Taş İşçiliği

Şanlıurfa Ticaret ve Sanayi Odası tarafından, Şanlıurfa Valiliği işbirliği ile başlatılan projeye dünyanın en eski tapınak merkezliğine ev sahipliği yapan Göbeklitepe'de 12.000 yıllık geçmişe sahip olan taş işçiliğinin yeniden canlandırılması, kültürel değerlerin korunması, bölgedeki genç nüfus için yeni istihdam olanaklarının sağlanması amaçlanmaktadır (www.anadolufes.com, 2014). Bu amaçla 'Taş İşçiliği Atölyesi' kurulmuş ve kurulan atölyede hem destinasyonu ziyaret eden turistler için geleneksel taş işçiliğine sahip hediyelik eşyalar yapılması hem de taş ustaları yetiştirilmesi planlanmıştır (www.tr.undp.org, 2014b). Bu doğrultuda 6'sı kadın toplam 21 kişi taş işçiliği eğitimi almıştır. Bunun yanı sıra yeni inşa edilecek binalarda taş işçiliği motifleri kullanılarak şehre kimlik kazandırılması hedeflenmiştir.

1.9.6. Malatya'nın Mirası Arslantepe

Arslantepe Destekleme ve Geliştirme Derneği ve Battalgazi Belediye Başkanlığı tarafından yürütülen projeye Arslantepe'nin çekici bir destinasyon haline gelmesini sağlamak, tanıtım faaliyetlerine katkıda bulunmak, yerel halka Arslantepe'yi sahiplenme ve koruma bilincini aşlamak ve yerel halk için istihdam olanakları sağlayarak yerel ekonomiyi canlandırmak amaçlanmaktadır (www.tr.undp.org, 2014b). Proje kapsamında yerel halka Arslantepe'nin Türkiye ve dünya tarihindeki önemi, tarihçesi, kültürel varlıkların korunması konuları hakkında farkındalık eğitimleri verilmiştir (www.arslantepe.com, 2015). UNESCO Dünya Kültür Mirası'nda geçici olarak yer alan Arslantepe Höyüğü'nün, kalıcı miras listesine alınması için çalışmalar başlatılmıştır (www.battalgazi.bel.tr, 2015).

1.9.7. Safranbolu Hatırası

UNESCO Kültürel Miras Listesi'nde yer alan Safranbolu, Karabük Üniversitesi ve Safranbolu Esnaf ve Sanatkarlar Odası ortaklığıyla yürütülen Safranbolu Hatırası projesinde, Safranbolu'nun kültürel değerlerine sahip hediyelik eşya çeşitliliğinin ve yerel halkın turizm gelirinin arttırılması hedeflenmektedir (www.anadolufes.com, 2014). Bu amaç doğrultusunda destinasyonu ziyaret eden turistlere anket uygulanmış turistlerin beklentileri ve satın alma davranışları

incelenmiş aynı zamanda esnaf ile de görüşülmüştür (www.tr.undp.org, 2014b). Ayrıca Safranbolu'nun kültürel değerlerini yansıtan hediyelik eşya çeşitliliğini arttırmak amacıyla Endüstriyel Tasarım, Güzel Sanatlar Fakültesi, Moda Tasarım ve Marka İletişim bölümlerinde okuyan öğrencilerin yer aldığı bir tasarım yarışması düzenlenmiştir. Yarışma sonucunda seçilen tasarımlar yöre esnafı tarafından üretilerek turistler için farklı ürün seçeneklerinin oluşturulması hedeflenmiştir.

1.9.8. Lavanta Kokulu Köy

Kuyucak Köyü'ne lavanta ilk kez 1975 yılında getirilmiş ve 30 aileye 15'er kök dağıtılarak üretimine başlanmıştır. Ev ve gül bahçelerinin etrafında görsellik oluşturması için hobi olarak başlayan lavanta üretimi zaman içerisinde ticari bir boyut kazanmıştır. Günümüzde lavanta üretimi, gül üretimini gerisinde bırakarak köy için hem doğal güzellik hem de önemli bir geçim kaynağı olmuştur (www.ispartakulturturizm.gov.tr, 2018).

Isparta ili Keçiborlu ilçesine bağlı bulunan Kuyucak Köyü lavanta üretiminde lokomotif üretici olması nedeniyle önemli bir yere sahiptir. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Anadolu Efes ortaklığı ile yürütülen "Gelecek Turizmde" proje çağrısına Keçiborlu Yardımlaşma Dayanışma ve Eğitim Derneği, Keçiborlu Kaymakamlığı, Köylere Hizmet Götürme Birliği ve Kuyucak Köyü Muhtarlığı ortaklığında 'Lavanta Kokulu Köy' projesi sunulmuş ve kabul edilmiştir (www.ispartakulturturizm.gov.tr, 2017). 'Lavanta Kokulu Köy' projesiyle Türkiye'deki lavanta üretiminin %93'ünü sağlayan Kuyucak Köyü'nde (www.tr.undp.org, 2016) kırsal turizmin canlandırılması ve lavanta ürünlerinde çeşitlilik sağlanarak, yerel halkın gelir elde etmesi ve istihdam alanı oluşturulması hedeflenmiştir (www.anadoluefes.com, 2015).

Proje kapsamında 17 kadından oluşan Lavanta Kokulu Köy Kadın Girişimi ve Üretimi Kooperatifi kurulmuş ve 4 ev pansiyon olarak işletilmeye başlanmıştır. Kooperatifte yer alan kadınlara diksiyon, hijyen, girişimcilik, kooperatifçilik, alan eğitimi, pansiyonculuk, pazarlama ve satış, bitki yetiştiriciliği, turizm işletmeciliği alanlarında eğitimler verilmiştir (www.isparta.tarim.gov.tr, 2016). Kuyucak Köyü'ne örnek oluşturması için lavantalarıyla tanınan ve kırsal turizmin gerçekleştirildiği Fransa'nın Provence bölgesine gezi düzenlenmiştir. Gezi süresince lavanta ürünlerinin

pazarlanması, üretim aşamaları hakkında bilgi verilmiş ve yerel kültüre bağlı kalınması konusuna vurgu yapılmıştır (www.tr.undp.org, 2016).

Lavanta; ilaç sanayisi, kozmetik, gıda ve parfümeri sektörü gibi birçok kullanılmaktadır. Lavanta balı, lavanta yağı, lavanta çayı, lavanta dondurması, lavanta suyu, lavanta sabunu, lavanta kolonyası ve parfümü, lavanta kremi lavantadan elde edilen bazı ürünlerdir. ‘Lavanta Kokulu Köy’ projesinin yapılan tanıtım çalışmalarının sonucunda Kuyucak Köy’üne 2015 yılında 5 bin kişi (www.keciborlu.gov.tr, 2017), 2016 yılında 20 bin kişi, yapılan alt yapı çalışmaları ve geliştirilen ev pansiyonculuğu sayesinde 2017 yılında 140 bin turist, 2018 yılında ise 190 bin turist geldiği tespit edilmiştir (www.gelecekturizmde.com, 2017b).

1.9.9. Kendi Kelebeğini Keşfet

Türkiye’de keşfedilmiş 412 kelebek türü bulunmaktadır ve 10 önemli kelebek alanı arasında olan Saimbeyli İlçesi, Saimbeyli Mavisî kelebeğinin yanı sıra yaklaşık 160 kelebek türüne ev sahipliği yapmaktadır (www.saimbeyli.bel.tr, 2016; www.saimbeyli.gov.tr, 2016). Adana Saimbeyli ilçesinde ‘Kendi Kelebeğini Keşfet’ projesiyle özellikle endemik bir kelebek türü olan Saimbeyli Mavisî’ne dikkat çekerek ekoturizmi canlandırmak, yerel halkın ekonomik kazanç sağlamasına katkıda bulunmak, biyolojik çeşitliliği korumak ve bölgede bulunan alanın tabiat parkı statüsüne alınmasını sağlamak amaçlanmaktadır (www.anadoluefes.com, 2016). Proje dahilinde kelebek gözlem rotaları belirlenmiş, bölgeyi tanıtan (ilçeye ulaşım, konaklama) ve iletişim bilgilerinin yer aldığı www.ekosaimbeyli.com sitesi kurulmuştur. Aynı zamanda turistler için kelebek türlerine ait (uçuş zamanları, yaşam alanları) bilgilerin bulunduğu görsel bir rehber hazırlanmış ve yerel halka farkındalık, rehberlik, girişimcilik, bölgenin biyolojik çeşitliliği, ev pansiyonculuğu gibi konularda eğitimler verilmiştir (Gelecek Turizmde, 2017a).

1.9.10. Nar Kadın ile Edremit’in Yöresel Tatları

Edremit’te kadın girişimciler tarafından 2010 yılında Nar Kadın Kooperatifi kurulmuş ve kooperatif tarafından Edremit’in tarihi bir evi restore edilmiş, eski yöresel yemeklerin (erişte, tarhana, zeytinyağlı el açması börek, baklava ve sarma) üretilip satışa sunulduğu Gurme Evi açılmıştır (www.edremit.bel.tr, 2017). Kadın farkındalığı, özgüven, iletişim ve pazarlama, mutfak, zeytinyağı kullanımı, girişimcilik, hijyen gibi

konularda toplamda 40 kadına eğitimler verilmiştir (www.balikesir-edremit.gov.tr, 2017). Proje kapsamında yerel tatların daha çok ön plana çıkarılması, markalaştırılması ve gastronomi turizminin geliştirilmesi, kadınların ekonomik anlamda güçlendirilmesi hedeflenmektedir (www.anadoluefes.com, 2015).

2.BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMA ALANI

Isparta ili, Akdeniz bölgesinin iç kısmında bulunmakta ve Göller Bölgesi'nde yer almaktadır (www.ispartakulturturizm.gov.tr, 2016). En önemli dağları; Dedegöl, Davraz, Akdağ, en önemli gölleri; Eğirdir Gölü, Beyşehir Gölü, Kovada Gölü ve Gölcük Krater Gölü'dür (www.ispartakulturturizm.gov.tr, 2018a). Coğrafyası üzerinde birçok dağ, göl, akarsu, mağara ve orman bulunduğu için turistlere alternatif turizm imkanı (mağara turizmi, kış turizmi, yayla turizmi) sunmaktadır. Isparta iline bağlı Aksu, Eğirdir, Keçiborlu, Yalvaç ilçelerinin de içinde bulunduğu toplam 13 ilçe bulunmaktadır. Keçiborlu ilçesi, Isparta'ya 41 km uzaklıkta olup; Kuyucak Köyü de Keçiborlu ilçesine bağlıdır. Eğimli bir arazi yapısına sahip olan köyde lavanta üretimi yapılmaktadır. Bu araştırmanın alanı 'Lavanta Kokulu Köy' projesinin gerçekleştirildiği Kuyucak Köyü olarak belirlenmiştir. Araştırma alanı olarak Kuyucak Köyü'nün tercih edilme sebebi "Lavanta Kokulu Köy" projesiyle köyün bilinirliğinin artması sonucunda turistler tarafından çekici bir destinasyon haline gelmesi ve yerel halkın turizm faaliyetlerine dahil edilmesidir.

2.2. ARAŞTIRMANIN AMACI ve HİPOTEZLERİ

Bu araştırmanın amacı, Lavanta Kokulu Köy projesinin gerçekleştiği Kuyucak Köyü yerel halkının toplum temelli turizme yönelik algılarının ortaya konulmasıdır. Bu genel amaç doğrultusunda kurulan araştırma hipotezleri aşağıdaki gibidir:

H₁: Yerel halkın toplum temelli turizm algısı cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H_{1a}: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin sosyo-ekonomik algısı cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H_{1b}: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin politika algısı cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H_{1c}: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin çevre koruma algısı cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H₂: Yerel halkın toplum temelli turizm algısı medeni duruma göre farklılık göstermektedir.

H_{2a}: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin sosyo-ekonomik algısı medeni duruma göre farklılık göstermektedir.

H_{2b}: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin politika algısı medeni duruma göre farklılık göstermektedir.

H_{2c}: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin çevre koruma algısı medeni duruma göre farklılık göstermektedir.

H₃: Yerel halkın toplum temelli turizm algısı yaşa göre farklılık göstermektedir.

H_{3a}: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin sosyo-ekonomik algısı yaşa göre farklılık göstermektedir.

H_{3b}: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin politika algısı yaşa göre farklılık göstermektedir.

H_{3c}: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin çevre koruma algısı yaşa göre farklılık göstermektedir.

H₄: Yerel halkın toplum temelli turizm algısı eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H_{4a}: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin sosyo-ekonomik algısı eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H_{4b}: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin politika algısı eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H_{4c}: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin çevre koruma algısı eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H₅: Yerel halkın toplum temelli turizm algısı gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H_{5a}: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin sosyo-ekonomik algısı gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H_{5b}: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin politika algısı gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H_{5c}: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin çevre koruma algısı gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H₆: Yerel halkın toplum temelli turizm algısı turizmden gelir elde etme durumuna göre farklılık göstermektedir.

H_{6a}: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin sosyo-ekonomik algısı turizmden gelir elde etme durumuna göre farklılık göstermektedir.

H_{6b}: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin politika algısı turizmden gelir elde etme durumuna göre farklılık göstermektedir.

H_{6c}: Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin çevre koruma algısı turizmden gelir elde etme durumuna göre farklılık göstermektedir.

2.3. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırma evrenini Isparta'nın Kuyucak Köy'ünde yaşayan yerel halk oluşturmaktadır. Araştırmada olasılıklı olmayan örnekleme yönteminden kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kuyucak Köy Muhtarlığı'ndan edinilen bilgiye göre köy nüfusu 84 hane ve 251 kişiden oluşmaktadır. Ancak nüfusun bir bölümünün Isparta'da ya da Keçiborlu ilçesinde yaşaması, genellikle lavanta sezonunda (Haziran-Ağustos) köyde bulunmaları nedeniyle veri toplama sürecinde 152 kişiye ulaşılabilmektedir.

2.4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Araştırma verilerinin toplanmasında anket tekniğinden yararlanılmıştır. Anket formunun birinci bölümünde, katılımcıların toplum temelli turizm algılarını ölçmeye; ikinci bölümünde ise yerel halkın tanımlayıcı özelliklerini belirlemeye yönelik ifadeler yer almaktadır. TTT algısı ölçeği için Shahmirzadi'nin (2012) çalışmasından yararlanılmıştır. Ölçek ifadeleri İngilizce diline ve turizm terminolojisine hakim olan iki uzman tarafından hem İngilizce'den Türkçe'ye hem de Türkçe'den İngilizce'ye çevrilmiştir. İfadeler 5'li likert ölçeğine göre düzenlenmiş ve ifadelere katılım düzeyi 1 'kesinlikle katılmıyorum', 5 'kesinlikle katılıyorum' olarak derecelendirilmiştir.

Araştırmanın verileri 20.11.2017-03.12.2017 tarihleri arasında toplanmıştır. Öncelikle ölçek yapısının geçerliliğini test etmek amacıyla 21.11.2017 tarihinde pilot çalışma yapılmıştır. Pilot çalışma için 20 kişiye ulaşılmıştır. Anket formunda anlaşılmayan ifade tespit edilmediğinden ifadeler aynı şekilde kullanılmıştır. Veri toplama sürecinde, veriler araştırmacı tarafından yerel halk ile bire bir iletişim kurularak yüz yüze toplanmıştır.

2.5. VERİLERİN ANALİZİ

Toplanan veriler SPSS ve LISREL paket programları ile analiz edilmiştir. Faktör yapılarını ve boyutlarını belirlemek için açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Araştırma verilerinin normal dağılım göstermemesi nedeniyle non-parametrik testler uygulanmıştır. Toplum temelli turizm algısının demografik özelliklere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testlerinden yararlanılmıştır. Bu çalışmada ölçeğin alt boyutları; sosyo-ekonomik, çevre koruma ve politika olarak belirlenmiştir. Ölçekteki bazı ifadeler güvenilirliği düşürmesi gerekçesiyle çıkartılmıştır. Çıkartılan bazı ifadeler 'Turizm gelişiminde yerel halk sorunlarla ilgili olarak sıklıkla işbirliği için bir araya gelmektedir.', 'Toplum temelli turizm toplumun da içinde bulunduğu yönetim kurumlarının oluşturulmasına katkıda bulunmuştur', 'Turizm gelişimi, toplum ve devlet kurumları arasındaki ortaklığa dayanmaktadır.' şeklindedir.

3. BÖLÜM

BULGULAR

3.1. BULGULAR

Bu bölümde araştırma verilerine ait bulgulara yer verilmektedir. Çalışmada sırasıyla; demografik özelliklere göre katılımcıların frekans ve yüzde oranları, Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve güvenilirlik analizi, Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA), Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testi sonuçları bulunmaktadır.

3.1.1. Katılımcılara Ait Tanımlayıcı Bilgiler

Tablo 2’de katılımcıların tanımlayıcı özelliklerine ait frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir.

Tablo 2: Katılımcılara Ait Tanımlayıcı Bilgiler

		N	%
Cinsiyet	Kadın	76	50
	Erkek	76	50
Yaş	20 yaş altı	5	3,3
	20-29	14	9,2
	30-39	31	20,4
	40-49	33	21,7
	50 ve üzeri	69	45,4
Medeni Durum	Bekar	19	12,5
	Evlü	133	87,5
Eğitim Düzeyi	İlkokul	81	53,3
	Ortaokul	32	21,1
	Lise	20	13,2
	Lisans	19	12,5
Gelir Düzeyi	1000 tl ve altı	39	25,7
	1001 tl ve 2000 tl	87	57,2
	2001 tl ve 3000 tl	18	11,8
	3001 tl ve üzeri	8	5,3
Gelirinizi turizm faaliyetlerinden mi sağlıyorsunuz	Evet	81	53,3
	Hayır	71	46,7

Tablo 2'ye göre erkek ve kadın katılımcı sayılarının eşit düzeyde ve katılımcıların büyük oranda evli oldukları, eğitim düzeylerinin ilköğretimde yoğunlaştığı ve genç nüfusun az olduğu görülmektedir. Ayrıca katılımcıların büyük bir bölümünün turizmden gelir sağladığı ancak gelirlerinin çok yüksek düzeyde olmadığı da ifade edilebilir.

3.1.2. Toplum Temelli Turizm Ölçeği Geçerlilik ve Güvenirlik Analizi

Tablo 3'de toplum temelli turizm ölçeğine ilişkin açıklayıcı faktör analizi (AFA) bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 3: AFA ve Güvenirlik Analizine İlişkin Bulgular

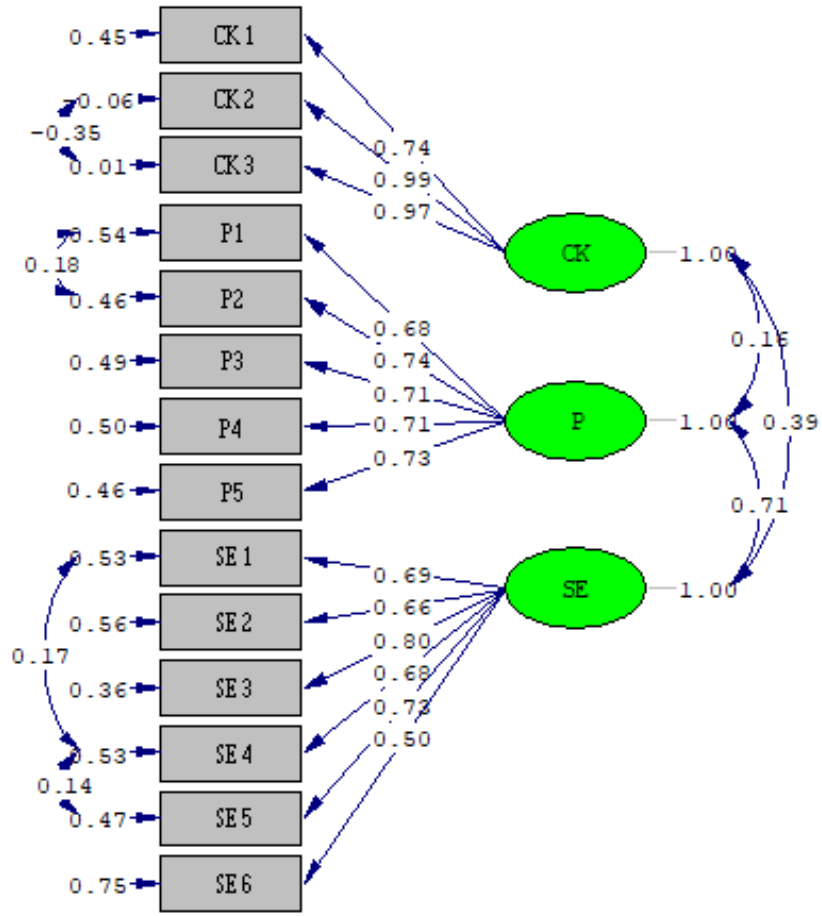
Faktörler /Maddeler	Faktör Yüğü	Özdeğer	Açıklanan Varyans	Cronbach Alpha
SE Sosyo-Ekonomik		5.531	24,360	0,842
SE1-Toplum temelli turizm yerel halkın gelirini arttırmıştır.	0,812			
SE2-Toplum temelli turizm toplumsal gelişme için fırsattır.	0,724			
SE3-Toplum temelli turizm ekonomik gelişim için bir fırsattır.	0,719			
SE4-Toplum temelli turizm yerel halkın yaşam kalitesini arttırmıştır.	0,729			
SE5-Toplum temelli turizm yerel halkın turizme katılımını sağlamıştır.	0,639			
SE6-Toplum temelli turizm toplumun gurur kaynağıdır.	0,570			
P Politika		2.334	22,934	0,843
P1-Mevcut turizm sistemi sürdürülebilirlik ilkelerine bağlıdır.	0,846			
P2-Planlama sürecine katılmak, toplumsal uyuma katkıda bulunur.	0,817			
P3-Politik kararların sürdürülebilirliği yerel denetimden geçmektedir.	0,748			
P4-Turizm gelişimi toplumun tam katılımıyla gerçekleşen ileriye dönük bir süreçtir.	0,681			

P5-Yerel halkın planlama sürecine katılımı toplum temelli turizmin başarısı için önemlidir.	0,642		
CK Çevre Koruma		1,345	18,493
CK1-Toplum temelli turizm çevre koruma ihtiyacı için farkındalık sağlamıştır.	0,921		0,886
CK2-Toplum temelli turizm çevre korumaya katkıda bulunmuştur.	0,891		
CK3-Toplum temelli turizm çevre eğitime katkıda bulunmuştur.	0,839		
Açıklanan Toplam Varyans:	% 65,787		
Kaiser-Meyer-Olkin:	0,846		
Bartlett:	1084,428		
Genel Güvenilirlik Değeri:	0,868		

Tablo 3'e göre, toplum temelli turizme ilişkin maddelerin geneli için güvenilirlik katsayısı 0,846 olarak hesaplanan bu değer kullanılan ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada üç boyutlu bir yapı ortaya konulmaktadır. Açıklayıcı faktör analizi (AFA) sonucunda üç boyutlu faktör toplam varyansın % 65,787'sini açıklamaktadır.

Toplum temel turizmin alt boyutlarının yer aldığı doğrulayıcı faktör analizi (DFA) analizi sonuçları Şekil 4 ve Tablo 4'de verilmektedir.

Şekil 4: Toplum Temelli Turizme İlişkin DFA Analizi Sonuçları

Chi-Square=115.76, df=70, P-value=0.00048, RMSEA=0.066

Şekil 4’de toplum temelli turizmin alt boyutları olan sosyo-ekonomik (SE), politika (P) ve çevre koruma (CK) boyutlarını içeren doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Yerel halkın sosyo-ekonomik algıları üzerinde en etkili ifadenin 0,80’lik katsayı yükü ile SE3 “Toplum temelli turizm ekonomik gelişim için bir fırsattır.” olduğu, bu ifadeyi 0,73’lük yük ile SE5 “Toplum temelli turizm yerel halkın turizme katılımını sağlamıştır.” ifadesinin takip ettiği görülmektedir.

Yerel halkın politika algıları üzerinde en etkili ifadenin 0,74’lük katsayı yükü ile P2 “Planlama sürecine katılmak, toplumsal uyuma katkıda bulunur.” olduğu, bunu 0,73’lük yük ile P5 “Yerel halkın planlama sürecine katılımı toplum temelli turizmin başarısı için önemlidir.” ifadesinin takip ettiği tespit edilmiştir.

Yerel halkın çevre koruma algıları üzerinde en etkili ifadenin 0,99'luk katsayı yükü ile CK2 "Toplum temelli turizm çevre korumaya katkıda bulunmuştur." olduğu, bu ifadeyi 0,97'lik yük ile CK3 "Toplum temelli turizm çevre eğitime katkıda bulunmuştur." ifadesinin takip ettiği görülmektedir.

Ayrıca;

- CK ile SE arasında pozitif yönlü 0,39 birimlik ilişki olduğu görülmektedir.
- CK ile P arasında pozitif yönlü 0,16 birimlik ilişki olduğu görülmektedir.
- P ile SE arasında pozitif yönlü 0,71 birimlik ilişki olduğu da görülmektedir.

DFA modeline ait uyum kriter değerleri incelendiğinde, toplum temelli turizm ilişkin DFA analizinin kabul edilebilir değerleri sağladığı görülmektedir. Dolayısıyla modelin istatistiksel olarak anlamlı bir model olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 4: DFA Modeline Ait Uyum Kriter Değerleri

Uyum Kriterleri	Mükemmel Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Model
RMSEA	$0 < RMSEA < 0.05$	$0.05 \leq RMSEA \leq 0.10$	0.066
NFI	$0.95 \leq NFI \leq 1$	$0.90 < NFI \leq 0.95$	0.94
NNFI	$0.97 \leq NNFI \leq 1$	$0.95 \leq NNFI \leq 0.97$	0.96
CFI	$0.97 \leq CFI \leq 1$	$0.95 \leq CFI \leq 0.97$	0.97
SRMR	$0 \leq SRMR < 0.05$	$0.05 \leq SRMR \leq 0.10$	0.059
GFI	$0.95 \leq GFI \leq 1$	$0.90 \leq GFI < 0.95$	0.90
AGFI	$0.90 \leq AGFI \leq 1$	$0.85 \leq AGFI < 0.90$	0.85

Bu kriterler dışında $\chi^2 (70)=115,76$; $\chi^2/sd =1,653<3$ değeri de model uygunluğunun belirlenmesinde kullanılan diğer bir istatistik olup, modelin istatistiki açıdan uygun olduğunun diğer bir göstergesidir.

3.1.3. Normallik Testlerine İlişkin Bulgular

CK, P, SE ve genel toplum temelli turizm algı puan ortalamalarının tanımlayıcı özelliklere göre istatistiksel açıdan bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analizlerden önce, bu değişkenlerin dağılım biçiminin normal olup olmadığına bakılmış ve test sonuçları Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5: CK, P, SE ve Genel Toplum Temelli Turizm Algısı Puan Ortalamalarına İlişkin Kolmogorov-Smirnov Testine İlişkin Bulgular

	GENEL TTT	CK	P	SE
Örneklem Hacmi	152	152	152	152
Kolmogorov-Smirnov İstatistiği	1,378	4,577	3,256	2,317
<i>P</i>	0,045	0,000	0,000	0,000

p<0,05*

Tablo 5’deki Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda, $p=0,045<0,05$ olduğundan dolayı katılımcıların genel toplum temelli turizm algı puan ortalamalarının normal dağılıma uymadığı, istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir.

Tablo 5’deki Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda, $p=0,000<0,05$ olduğundan dolayı katılımcıların çevre koruma, politika ve sosyo-ekonomik puan ortalamalarının normal dağılıma uymadığı, istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir.

3.1.4. Farklılık Analizlerine İlişkin Bulgular

Yapılan analizler sonucunda ele alınan değişkenlerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Bu durumda katılımcıların CK, P, SE ve genel TTT puan ortalamalarının tanımlayıcı özelliklere göre istatistiksel açıdan bir farklılık gösterip göstermediklerinin sınanmasında parametrik olmayan testlerden yararlanılmıştır. Bu doğrultuda yapılan Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testlerine ilişkin *p* değerleri Tablo 6, Tablo 7, Tablo 8, Tablo 10, Tablo 11, Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 6: TTT ve Alt Boyutlarının Cinsiyete Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

	SE (Sosyo-Ekonomik)		P (Politika)		CK (Çevre Koruma)		GENEL	
CİNSİYET	Ort.	s.s	Ort.	s.s	Ort.	s.s	Ort.	s.s
Kadın	4,34	0,52	4,16	0,40	3,63	0,80	4,05	0,44
Erkek	4,21	0,39	4,06	0,50	3,64	0,65	3,97	0,38
<i>p</i>	0,153		0,393		0,386		0,186	

p<0,05*

Tablo 6’da kadınların TTT’nin alt boyutları olan sosyo-ekonomik ve politika boyutları ve genel toplum temelli turizm algısına ilişkin aritmetik ortalama

değerlerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu, kadınların çevre koruma boyutuna ilişkin aritmetik ortalama değerinin erkeklere göre daha düşük olduğu görülmektedir.

TTT'nin sosyo-ekonomik, politika, çevre koruma alt boyutlarının ve genel TTT algısının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini test etmek için Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda anlamlılık düzeylerinin $p < 0,05$ değerinin üstünde olduğu görülmüştür. Bu durumda, katılımcıların cinsiyetleri ile TTT'nin alt boyutları ve genel TTT algısı arasında ($p = 0,153 > 0,05$; $p = 0,393 > 0,05$; $p = 0,386 > 0,05$; $p = 0,186 > 0,05$) anlamlı bir fark bulunmamıştır. Buna göre;

“Yerel halkın toplum temelli turizm algısı cinsiyete göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez **H₁** “Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin sosyo-ekonomik algısı cinsiyete göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez **H_{1a}**, “Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin politika algısı cinsiyete göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez **H_{1b}** ve “Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin çevre koruma algısı cinsiyete göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez **H_{1c}** kabul edilmemiştir.

Tablo 7: TTT ve Alt Boyutlarının Medeni Duruma Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

	SE(Sosyo- Ekonomik)		P (Politika)		CK(Çevre Koruma)		GENEL	
MEDENİ DURUM	Ort.	s.s	Ort.	s.s	Ort.	s.s	Ort.	s.s
Bekar	4,26	0,47	4,18	0,40	3,44	0,87	3,96	0,44
Evli	4,28	0,47	4,10	0,46	3,66	0,70	4,02	0,41
<i>P</i>	0,867		0,344		0,316		0,565	

$p < 0,05^*$

Tablo 7’de bekarların TTT’nin alt boyutları olan sosyo-ekonomik ve çevre koruma boyutları ve genel toplum temelli turizm algısına ilişkin aritmetik ortalama değerlerinin evlilere göre daha düşük olduğu, bekarların politika boyutuna ilişkin aritmetik ortalama değerinin evlilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

TTT’nin sosyo-ekonomik, politika, çevre koruma alt boyutlarının ve genel TTT algısının medeni duruma göre farklılık gösterip göstermediğini test etmek için Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda anlamlılık düzeylerinin $p < 0,05$ değerinin üstünde olduğu görülmüştür. Bu durumda, katılımcıların medeni durumları ile TTT’nin alt boyutları ve genel TTT algısı arasında ($p = 0,867 > 0,05$;

$p=0,344>0,05$; $p=0,316>0,05$; $p=0,565>0,05$) anlamlı bir fark bulunmamıştır. Buna göre;

“Yerel halkın toplum temelli turizm algısı medeni duruma göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez **H₂**, “Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin sosyo-ekonomik algısı medeni duruma göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez **H_{2a}**, “Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin politika algısı medeni duruma göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez **H_{2b}**, “Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin çevre koruma algısı medeni duruma göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez **H_{2c}** kabul edilmemiştir.

Tablo 8: TTT ve Alt Boyutlarının Yaşa Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

YAŞ	SE(Sosyo-Ekonomik)		P (Politika)		CK(Çevre Koruma)		GENEL	
	Ort.	s.s	Ort.	s.s	Ort.	s.s	Ort.	s.s
20 yaş altı	4,47	0,51	4,36	0,50	3,67	0,75	4,16	0,49
20-29	4,29	0,51	4,14	0,41	3,17	0,87	3,87	0,42
30-39	4,28	0,46	4,22	0,48	3,45	0,80	3,98	0,43
40-49	4,26	0,42	4,10	0,55	3,82	0,53	4,06	0,39
50 ve üzeri	4,28	0,49	4,05	0,39	3,71	0,71	4,01	0,41
P	0,952		0,475		0,034*		0,552	

$p<0,05^*$

Tablo 8’e bakıldığında, katılımcıların TTT’nin alt boyutları olan sosyo-ekonomik, politika boyutlarının ve genel toplum temelli turizm algısının yaşa göre anlamlı bir farkı bulunmazken, çevre koruma boyutu ile yaş arasında ($p<0,05$) anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu farklılığın hangi yaş gruplarındaki bireyler için farklılık gösterdiğinin belirlenmesi amacı ile Dunn Çoklu Karşılaştırma testi yapılmıştır (Tablo 9). Buna göre;

“Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin çevre koruma algıları yaşa göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez **H_{3c}** kabul edilirken, “Yerel halkın toplum temelli turizm algısı yaşa göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez **H₃**, “Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin sosyo-ekonomik algısı yaşa göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez **H_{3a}**, “Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin politika algısı yaşa göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez **H_{3b}** kabul edilmemiştir.

Tablo 9: Çevre Koruma Algısı Ortalamalarının Hangi Yaş Grubundaki Bireyler İçin Farklı Olduğunun Belirlenmesine Yönelik Dunn Testi Sonuçları

Değişken	(I) Yaş Grubu	(J) Yaş Grubu	P
Çevre Koruma Algısı	20 Yaş altı	20-29	0,154
		30-39	0,411
		40-49	0,879
		50 ve üstü	0,968
	20-29	30-39	0,282
		40-49	0,011*
		50 ve üstü	0,009*
	30-39	40-49	0,061
		50 ve üstü	0,055
	40-49	50 ve üstü	0,796

$p<0,05^*$

Çevre koruma boyutu açısından; 20-29 yaş aralığındaki katılımcılar ($\bar{x}$:3,17) ile 40-49 yaş grubu ($\bar{x}$:3,82) katılımcılar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p=0,011<0,05$). Aynı şekilde 20-29 yaş aralığındaki katılımcılar ($\bar{x}$:3,17) ile 50 ve üzeri yaş grubu ($\bar{x}$:3,71) katılımcılar arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p=0,009<0,05$).

Tablo 10: TTT ve Alt Boyutlarının Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

EĞİTİM DÜZEYİ	SE(Sosyo-Ekonomik)		P (Politika)		CK(Çevre Koruma)		GENEL	
	ort.	s.s	Ort.	s.s	Ort.	s.s	Ort.	s.s
İlkokul	4,26	0,48	4,10	0,45	3,65	0,76	4,00	0,43
Ortaokul	4,29	0,45	4,09	0,53	3,57	0,66	3,99	0,38
Lise	4,35	0,46	4,21	0,48	3,72	0,71	4,09	0,39
Lisans	4,29	0,47	4,12	0,32	3,56	0,75	3,99	0,41
P	0,819		0,818		0,536		0,956	

$p<0,05^*$

Tablo 10'a bakıldığında, katılımcıların TTT'nin alt boyutları olan sosyo-ekonomik, politika, çevre koruma boyutlarının ve genel toplum temelli turizm algısının eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu durumda;

“Yerel halkın toplum temelli turizm algısı eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez **H₄**, “Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin sosyo-ekonomik algısı eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez **H_{4a}**, “Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin politika algısı eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez **H_{4b}**, “Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin çevre koruma algısı eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez **H_{4c}** kabul edilmemiştir.

Tablo 11: TTT ve Alt Boyutlarının Gelir Düzeyine Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

	SE(Sosyo- Ekonomik)		P (Politika)		CK(Çevre Koruma)		GENEL	
GELİR DÜZEYİ	Ort.	s.s	Ort.	s.s	Ort.	s.s	Ort.	s.s
1000 TL ve altı	4,11	0,44	4,05	0,28	3,54	0,75	3,90	0,35
1001-2000 TL	4,31	0,45	4,11	0,46	3,64	0,72	4,02	0,40
2001-3000 TL	4,35	0,52	4,20	0,69	3,61	0,86	4,05	0,55
3001 TL ve üzeri	4,56	0,41	4,30	0,48	4,00	0,00	4,29	0,27
P	0,031*		0,128		0,356		0,036*	

$p<0,05^*$

Tablo 11’e bakıldığında, katılımcıların TTT’nin alt boyutları olan politika ve çevre koruma boyutlarının gelir düzeyine göre anlamlı bir farkı bulunmazken, TTT’nin sosyo-ekonomik alt boyutu ve genel TTT algısı ile gelir düzeyi arasında ($p<0,05$) anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre;

“Yerel halkın toplum temelli turizm algısı gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez **H₅** ve “Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin sosyo-ekonomik algısı gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez **H_{5a}** kabul edilirken, “Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin politika algısı gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez **H_{5b}** ve “Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin çevre koruma algısı gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez **H_{5c}** kabul edilmemiştir.

Farklılığın hangi gelir grubundan kaynaklandığını tespit etmek için Dunn Çoklu Karşılaştırma testleri yapılmıştır (Tablo 12 ve Tablo 13).

Tablo 12: Sosyo Ekonomik Algı Ortalamalarının Hangi Gelir Düzeyindeki Bireyler İçin Farklı Olduğunun Belirlenmesine Yönelik Dunn Testi Sonuçları

Değişken	(I) Gelir Düzeyi	(J) Gelir Düzeyi	P
Sosyo Ekonomik Algı	1000 TL ve altı	1001-2000 TL	0,033*
		2001-3000 TL	0,094
		3001 TL ve üzeri	0,010*
	1001-2000 TL	2001-3000 TL	0,797
		3001 TL ve üzeri	0,107
	2001-3000 TL	3001 TL ve üzeri	0,214

$p < 0,05^*$

Sosyo-ekonomik boyut açısından 1000 tl ve altı gelir grubundaki katılımcılar ($\bar{x}$:4,11) ile 1001-2000 tl gelir grubu ($\bar{x}$:4,31) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p=0,033 < 0,05$). Aynı şekilde 1000 tl ve altı gelir grubundaki katılımcılar ($\bar{x}$:4,11) ile 3001 tl ve üzeri gelir grubu ($\bar{x}$:4,56) katılımcıları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p=0,010 < 0,05$).

Tablo 13: Genel Toplum Temelli Turizm Puan Ortalamalarının Hangi Gelir Düzeyindeki Bireyler İçin Farklı Olduğunun Belirlenmesine Yönelik Dunn Testi Sonuçları

Değişken	(I) Gelir Düzeyi	(J) Gelir Düzeyi	P
Genel Turizm Algısı	1000 TL ve altı	1001-2000 TL	
		2001-3000 TL	0,104
		3001 TL ve üzeri	0,007*
	1001-2000 TL	2001-3000 TL	0,540
		3001 TL ve üzeri	0,046*
	2001-3000 TL	3001 TL ve üzeri	0,174

$p < 0,05^*$

Genel toplum temelli turizm algıları açısından 1000 tl ve altı gelir grubundaki katılımcılar ($\bar{x}$:3,90) ile 3001 tl ve üzeri gelir grubundaki ($\bar{x}$:4,29) katılımcılar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p=0,007 < 0,05$). Ayrıca 1001-2000 tl gelir grubu

katılımcılar ($\bar{x}$:4,02) ile 3001 tl ve üzeri gelir grubundaki ($\bar{x}$:4,29) katılımcılar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p=0,046<0,05$).

Tablo 14: TTT ve Alt Boyutlarının Turizmden Gelir Elde Etme Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

	SE(Sosyo- Ekonomik)		P (Politika)		CK(Çevre Koruma)		GENEL	
GELİRİNİZİ TURİZM FAALİYETLERİNDEN Mİ SAĞLIYORSUNUZ?	Ort.	s.s	Ort.	s.s	Ort.	s.s	Ort.	s.s
Evet	4,31	0,46	4,11	0,37	3,62	0,76	4,01	0,38
Hayır	4,24	0,48	4,12	0,54	3,65	0,70	4,00	0,44
P	0,213		0,536		0,613		0,840	

$p<0,05^*$

Tablo 14'e bakıldığında, katılımcıların TTT'nin alt boyutları olan sosyo-ekonomik, politika, çevre koruma boyutları ve genel toplum temelli turizm algısının turizmden gelir elde etme duruma göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Bu durumda Mann- Whitney U testi sonuçlarına göre;

“Yerel halkın toplum temelli turizm algısı turizmden gelir elde etme durumuna göre farklılık göstermektedir” şeklindeki hipotez **H₆**, *“Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin sosyo-ekonomik algısı turizmden gelir elde etme durumuna göre farklılık göstermektedir”* şeklindeki hipotez **H_{6a}**, *“Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin politika algısı turizmden gelir elde etme durumuna göre farklılık göstermektedir”* şeklindeki hipotez **H_{6b}**, *“Yerel halkın toplum temelli turizme ilişkin çevre koruma algısı turizmden gelir elde etme durumuna göre farklılık göstermektedir”* şeklindeki hipotez **H_{6c}** kabul edilmemiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada Lavanta Kokulu Köy Projesi'nin gerçekleştirildiği Kuyucak Köyü yerel halkının toplum temelli turizm algısının ortaya konulması amaçlanmaktadır. Araştırma 152 kişiye anket uygulanmasıyla gerçekleştirilmiştir. TTT ile ilgili yapılan çalışmaların az olduğu ve çoğunlukla nitel yöntemlerin kullanıldığı görülmektedir. Nicel yöntem kullanılarak hazırlanan bu çalışmanın ise alanyazına ve araştırmacılara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

TTT yerel halkın turizm faaliyetlerine dahil edilmesi, yönetimde söz sahibi olması ve elde edilen faydaların toplum içerisinde eşit bir şekilde dağılması gerektiği anlayışından doğmuştur. Bir alternatif turizm yaklaşımı olan TTT, yerel toplumun sosyal, çevresel ve ekonomik yönden gelişimini temel almaktadır. Özellikle kitle turizminin gerçekleştiği bölgelerde yerel halk, turizm gelirlerinden fayda sağlayamadığı için bazen turizm kapsamındaki faaliyetlerinden bazen de bölgeye gelen turistlerden rahatsız olabilmektedir. TTT yerel halkın bu sorunlarını minimum düzeye indiren aynı zamanda turizm faaliyetlerinden kazanılan gelire ortak olmasını sağlayan ve sürdürülebilir turizme katkı sunan alternatif bir turizm türüdür. Son yıllarda yerel halkın turizm faaliyetlerine aktif katılım sağlaması, turizmde söz sahibi olması ve yerel ekonominin gelişmesine katkıda bulunması amacıyla 'Toplum Temelli Turizm Modelleri' geliştirilmeye başlanmıştır (Tükeltürk ve Boz, 2013). Bu modeller kırsal bölgelerde yaşayan toplumların turizme dahil edilmesini ve turizmden fayda sağlamasını amaçlamaktadır. Bu doğrultuda turizm faaliyetlerine katılan yerel toplumların yerel kültür ve doğal çevrenin korunması konusunda daha hassas olması beklenmektedir.

Çalışmada yerel halkın toplum temelli turizme karşı olumlu bir yaklaşım içinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, destinasyonda turizmin henüz üç yıllık bir geçmişe sahip olması ve yerel halkın turizmin ortaya çıkardığı olumsuz sonuçları henüz algılamaması ile açıklanabilir. Sonuç Butler Turistik Alan Yaşam Döngüsü Modeli'ne göre açıklanacak olursa; Kuyucak Köyü yerel halkının keşif evresinden gelişme evresine geçiş sürecinde olduğu ifade edilebilir. Keşif evresinde; yerel halkın ekonomik iyileşmesiyle birlikte refah seviyesi de yükselmektedir. Aynı zamanda herhangi bir pazarlama faaliyeti olmadan ziyaretçi sayısı bir önceki yıla oranla artış göstermekte ve yerel halkta artan ziyaretçi sayısından memnuniyet duymaktadır.

Kuyucak Köyü yerel halkının olumlu algıları da bu bilgilerle desteklenir niteliktedir. Karacaoğlu'nun (2017) TTT projesinin gerçekleştirildiği Misi Köyü örneğinde ise yerel halkın keşif evresinde olduğu bununla birlikte turizm faaliyetlerinin destinasyonda birkaç yıldır gerçekleşmesi ve yerel halk tarafından algılanan faydaların daha çok olması sebebiyle yerel halkın turizme yönelik olumlu bir tutum sergilediği ifade edilmektedir.

Çalışma sonuçları Doxey'in Tolerans Modeli'ne göre değerlendirildiğinde ise Kuyucak Köyü yerel halkının coşku aşamasında olduğu ifade edilebilir. Bu aşamada yerel halkın turistlere karşı misafirperver davrandığı ve köyde turizmin gelişimine karşı olumlu bir tavır sergilediği ifade edilebilir. Ayrıca projenin gerçekleşmesiyle birlikte köyün adının duyulması, turist sayısının artması ve bu durumun köy halkı için bir gurur kaynağı olması yerel halkın turizme karşı olumlu bakış açısını güçlendirmiş olabilir. Dolayısıyla Kuyucak Köyü'nde turizm gelişim düzeyinin Butler Turistik Alan Yaşam Döngüsü Modeli ve Doxey'in Tolerans Modeli ile uyum gösterdiği ifade edilebilir.

TTT anlayışı turizmden elde edilen gelirlerin yerel halka eşit düzeyde dağılımını gerektiren bir turizm türüdür. Ancak TTT projeleri gerçekleştirilirken yerel halk her zaman gelirden eşit düzeyde yararlanamamaktadır. Bu durum yerel halkta turizm faaliyetlerine katılmayan bireylerin olmasıyla da açıklanabilir. Yerel halk gelir elde ettiğinde turizmin gelişimine karşı olumlu bir tavır sergilerken, gelir elde etmediğinde turizme karşı bakış açısı olumlu olmamaktadır (McGehee ve Andereck, 2004). Toplum içerisinde bu şekilde turizm gelişimiyle ilgili farklı algı ve tutumların ortaya çıkması sosyal değişim teorisi ile açıklanabilir. Yani karşılıklı bir değişim söz konusu olduğunda turizmin gelişimi daha çok desteklenebilir. Katılımlı bir yönetim anlayışı benimsendiğinde ve yerel halk daha adil bir gelir dağılımına sahip olduğunda bireyler turizmin gelişimine destek verebilir ve dolayısıyla daha olumlu bir tutum sergileyebilir.

Araştırma kapsamında ulaşılan sonuçlardan bir başkası ise yerel halkın çevre koruma algısı ile yaş arasında anlamlı bir fark olduğudur. 20-29 yaş grubunun diğer yaş gruplarına göre, çevreye daha duyarlı bir tutum içerisinde olduğu görülmüştür. Bu durum, genç nüfusun kaynakların korunması hakkında daha bilinçli olmasıyla açıklanabilir. Ayrıca köyde yaşayan gençlerin geleceklerini garanti altına almak adına

sürdürülebilir bir yönetim anlayışı çevre ve doğal kaynakların korunması gerektiğine ilişkin düşünceleri bu sonucu doğurmuş olabilir.

Çalışma sonuçları yerel halkın TTT'nin sosyo-ekonomik alt boyutu ile gelir durumu arasında farklılık olduğunu göstermektedir. Kawachi vd. (2002) çalışmasında sosyal eşitsizliğin bireylerin sosyo-ekonomik farklılıklarından kaynaklandığını ve bu farklılıkların gelir, meslek ve eğitimden meydana geldiğini belirtmiştir. Çalışma sonuçları da bu bilgiyi destekler niteliktedir. Turizm faaliyetlerinden herkesin aynı şekilde pay alamaması, bazı bireylerin daha fazla gelir elde etmesi sosyo-ekonomik algılar arasında da bir farklılık meydana getirmiş olabilir.

Yerel halkın genel toplum temelli turizm algısı ve gelir durumu arasında farklılık olduğu çalışmanın diğer sonucudur. TTT yerel halkın turizmde söz sahibi olduğu ve kazanılan gelirin büyük bir bölümünün yerel halkta kaldığı alternatif bir turizm türüdür. Çalışmada ortaya konulan farklılık, Kuyucak Köyü yerel halkının turizmden gelir elde etmesi ve turizm faaliyetlerinden memnuniyet duyması dolayısıyla da köy içerisinde turizmin devam etmesini istemeleriyle açıklanabilir. Projeyle beraber köyde turizm faaliyetlerinin başlaması ve bu faaliyetler kapsamında yerel halka çeşitli eğitimler verilmesi, pansiyon ve kafeler açılması, köy halkını girişimciliğe teşvik edilmesiyle köyün gelişim gösterdiği bu bağlamda yerel halkın toplum temelli turizm algılarının olumlu yönde olduğu düşünülmektedir.

Toplum temelli turizm, toplumun turizm faaliyetlerine dahil olduğu ve eşit düzeyde katıldığı, kazanılan faydaların da adil dağılımını vurgulayan alternatif bir yaklaşımdır (Denmann, 2001; Dunn, 2007). Çalışmada, yerel halkın genel TTT algısının erkek ve kadın bireylere göre farklılaşmadığı görülmüştür. Bu durum erkek ve kadın bireylerin eşit düzeyde sürece dahil olduğu ve fayda sağlamasıyla açıklanabilir. Nitekim, benzer şekilde Aydemir ve Kazoğlu (2016) ve Karacaoğlu (2017) da çalışmalarında TTT algılarının cinsiyete göre farklılaşmadığı sonuca ulaşmışlardır.

Toplum temelli turizmin; sosyal, çevresel ve kültürel sürdürülebilirlik çerçevesinde devam etmesi büyük önem arz etmektedir. Dolayısıyla, TTT projelerinin gerçekleştirildiği destinasyonlarda yerel halka ve ziyaretçilere kaynakların turizm için önemine değinen ve bireylerde koruma bilinci oluşturabilecek ilgili eğitimler verilerek, yerel halk ve turistler bilgilendirilebilir.

Köyde farklı turistik aktiviteler geliştirilerek köye gelen ziyaretçilerin ziyaret sürelerini uzatılabilir. Ziyaretçilerin köyde konaklayabilmesi için yerel halka ev pansiyonculuğu konusunda yerel yönetimler tarafından gerekli teşvikler verilerek, yerel halkın çoğunluğunun turizmden faydalanmasına destek verilebilir. Böylelikle yerel halkın turizme eşit düzeyde katılımı sağlanabilir.

Bu çalışmanın örneklemini; yalnızca Kuyucak Köyü'nde yaşayan ve ulaşılabilen kişilerle sınırlıdır. Bundan sonraki çalışmaların lavanta sezonunda (Haziran-Ağustos) yapılması daha fazla kişiye ulaşılabilmesi anlamında önem taşımaktadır. Destinasyon en fazla, lavantaların açtığı Haziran-Temmuz aylarında turist çekmektedir. Araştırmacılara bu aylar içinde turist davranışlarının ve turist yerel halk etkileşiminin inceleneceği çalışmalar yapmaları önerilebilir. TTT projelerinde kadın girişimciliğinin yeri ve önemini ortaya koyan çalışmalar da yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akoğlu Kozak, M. ve Bahçe, S. (2009). *Özel İlgi Turizmi*. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Almeida, F., Balbuena, A. ve Cortes, R. (2015). ‘‘Residents’ Attitudes Towards The Impact Tourism’’, *Tourism Management Perspective*, C: 13, No: 1, ss. 1-15.
- Anadolu Efes (2013). Anadolu Efes Sürdürülebilirlik Raporu, (Çevrimiçi), <http://www.anadoluefes.com.tr/content/uploads/AEFESSurdurebilirlikRaporu2013.pdf>, 3 Aralık 2018.
- Anadolu Efes (2014). Anadolu Efes Sürdürülebilirlik Raporu, (Çevrimiçi), <http://www.anadoluefes.com.tr/content/uploads/AEFESSurdurebilirlikRaporu2014.pdf>, 5 Aralık 2018.
- Anadolu Efes (2015). Anadolu Efes Sürdürülebilirlik Raporu, (Çevrimiçi), <http://www.anadoluefes.com.tr/content/uploads/AEFESSurdurebilirlikRaporu2015.pdf>, 3 Haziran 2018.
- Anadolu Efes (2016a), (Çevrimiçi), <http://www.anadoluefes.com.tr/haberler/gelecek-turizmde-3-donem-projeleri-belli-oldu>, 3 Haziran 2018.
- Anadolu Efes (2016b). Anadolu Efes Sürdürülebilirlik Raporu, (Çevrimiçi), http://www.anadoluefes.com/dosya/surdurebilirlikraporu_tr/AEFES-2016-Surdurebilirlik-Raporu-TR.PDF, 6 Aralık 2018.
- Anadolu Efes, (2018), (Çevrimiçi), <http://www.anadoluefes.com.tr/toplumsal-sorumluluk/gelecek-turizmde>, 31 Mayıs 2018.
- Andereck, K.L., Valentine, K.M., Knopf, R.C. ve Vogt, C.A. (2005). ‘‘Residents’ Perceptions of Community Tourism Impact’’, *Annals of Tourism Research*, C:32, No: 4, ss. 1056-1076.
- Andriotis, K. ve Vaughan, R.D. (2003). ‘‘Urban Residents’ Attitudes Toward Tourism Development: The Case of Crete’’, *Journal of Travel Research*, C: 42, No: 2, ss. 172-185.
- Anuar A.N.A. ve Sood N.A.A.M. (2017). ‘‘Community Based Tourism: Understanding, Benefits and Challenges’’, *Journal of Tourism Hospitality*, C: 6, No:1.
- Ap, J. (1992). ‘‘Residents’ Perception of Tourism Impact’’, *Annals of Tourism Research*, C: 19, ss. 665-690.
- Ap, J. ve Crompton, J. (1993). ‘‘Residents’ Strategies for Responding to Tourism Impacts’’, *Journal of Tourism Research*, C: 32, No: 1, ss. 47-50.
- Arslantepe (2015). (Çevrimiçi), <http://www.arslantepe.com.tr/haberler/farkindalik-egitimleri/>, 6 Aralık 2018.
- Asker, S., Boronyak, L., Carrard, N. ve Paddon, M. (2010). *Effective Community Based Tourism: A Best Practice Manual*. Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC) Tourism Working Group, Sustainable Tourism Cooperative Research Centre, Australia.
- Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) Community Based Tourism Standard (2016). The ASEAN Secretariat Jakarta.
- Ataman, Y.E. (2010). Sürdürülebilir Turizm Bağlamında Toplum Temelli Turizm: Dünyadaki Uygulama Örnekleri ve Türkiye, Uzmanlık Tezi, Ankara.

Avcıkurt, C. (2007). *Turizm Sosyolojisi, Turist-Yerel Halk Etkileşimi*. Detay Yayıncılık, Ankara.

Aydemir, B. ve Kazoğlu, İ.H. (2016). “Toplum Temelli Turizm: Yerel Halk Algılarını Ölçmeye Yönelik Bir Çalışma (Halfeti Örneği)”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C: 19, No: 35, ss. 169-185.

Bahçe, S. (2013). *Alternatif Turizm*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Battalgazi Belediyesi. (2015), (Çevrimiçi), <http://www.battalgazi.bel.tr/detay.asp?haber=YHNMTfghftEDCXSBGTYFkjhhFR TDEYHNMTfghftEDCXSBGTYFkjhhFRTDE>, 6 Aralık 2018.

Baytok, A., Pelit, E. ve Soybalı, H.H. (2017). “Alternatif Turizm mi Turizmde Çeşitlilik mi? Kavramsal Bir Değerlendirme”, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Ulusal Alternatif Turizm Kongresi Özel Sayısı (ÖS- IV), ss. 1-14.

Butler, R.W. (2008). “The Concept of A Tourist Area Cycle of Evolution: Implications for Management for Resources”, *Canadian Geographer*, C: 24, No: 1, ss. 5-12.

Campbell, B. ve Shackleton, S. (2001). “The Organizational Structures for Community-Based Natural Resources Management in Southern Africa”, *African Studies Quarterly*, C: 5, No: 3, ss. 88-114.

Chaudhary, M. ve Lama R. (2014). “Community Based Tourism Development in Sikkim of India: A Study of Darap and Pastanga Villages”, *Transnational Corporations Review*, C: 3, No: 6, ss. 228-237.

Chiang, Y.J. ve Yeh, S.S. (2011). “The Examination of Factors Influencing Residents’ Perceptions and Attitudes Toward Film Induced Tourism”, *African Journal of Business Management*, C: 5, No: 13, ss. 5371-5377.

Chirenje, L.I., Giliba, R.A. ve Musamba, E.B. (2013). “Local Communities’ Participation in Decision-making Processes Through Planning and Budgeting in African Countries”, *Chinese Journal of Population Resources and Environment*, C: 11, No: 1, ss. 10-16.

Coghlan, A. (2006). “Volunteer Tourism As An Emerging Trend or An Expansion of Ecotourism? A Look At Potential Clients’ Perceptions of Volunteer Tourism Organisations”, *International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing*, C:11, No: 3, ss.225-237.

Cole, S. (2006). “Information and Empowerment: The Keys to Achieving Sustainable Tourism”, *Journal of Sustainable Tourism*, C:14, No: 6, ss. 629-644.

Çeken, H. (2016). *Sürdürülebilir (Temel Kavramlar ve İlkeler) Turizm*, Detay Yayıncılık, Ankara.

Dangi, T.B. ve Jamal, T. (2016). “An Integrated Approach To ‘Sustainable Community-based Tourism’”, *Sustainability*, C: 8, No: 5, ss. 1-32.

De Beer, F. ve Marais, M. (2005). “Rural Communities, The Natural Environment and Development Some Challenges, Some Successes”, *Community Development Journals*, C: 40, No: 1, ss. 50-61.

Denman, R. (2001). *Guidelines for Community-based Ecotourism Development*. WWF International.

- Dixey, L. (2005). Inventory and Analysis of Community Based Tourism in Zambia. Production, Finance and Technology (PROFIT).
- Dodds, R., Ali, A. ve Galaksi, K. (2018). Mobilising Knowledge: Determining Key Elements for Success and Pitfalls in Developing Community Based Tourism, *Current Issues in Tourism*, C:21, No: 13, ss. 1547-1568.
- Doğan, Z.H. (1989). “Forms of Adjustment. Sociocultural Impacts of Tourism”, *Annals of Tourism Research*, C: 16, ss. 216-236.
- Doğu Anadolu Turizm Geliştirme Projesi (DATUR), (2010a). 2010 Yılı İlerleme Raporu, (Çevrimiçi), <https://slidex.tips/download/dou-anadolu-turizm-gelitrme-projes-datur-2010-yili-lerleme-raporu>, 3 Haziran 2018.
- Doğu Anadolu Turizm Geliştirme Projesi (DATUR), (2010b). 1.Dönem İlerlemesi ve 2. Dönem Önerileri, (Çevrimiçi), <https://slidex.tips/download/dou-anadolu-turizm-gelitrme-projesi-datur>, 3 Haziran 2018.
- Dony, S. ve Mohd Nor, N.A. (2012). *Community-based Tourism (CBT): Local Community Perceptions toward Social and Cultural Impacts*. Proceedings of the Tourism and Hospitality International Conference.
- Dunn, S. (2007). “Toward Empowerment: Women and Community-Based Tourism In Thailand”. Master Thesis, University of Oregon.
- Edremit Belediyesi (2017), (Çevrimiçi), <http://www.edremit.bel.tr/2017/09/13/edremitte-nar-kadin-gurme-evi-acildi/>, 03 Haziran 2018.
- Edremit Kaymakamlığı (2017), (Çevrimiçi), <http://www.balikesir-edremit.gov.tr/ccccc>, 03 Haziran 2018.
- Erdoğan, N. (2003). *Çevre ve (Eko)turizm*. Erk Yayınları, Ankara.
- Filiz, A. ve Yılmaz, Ö.D. (2017). “Turizm Gelişim Yaklaşımları Kapsamında Yerel Halkın Turizme Yönelik Algı ve Tutumları: Mazi Köyü-Türkbükü Karşılaştırmalı Analizi”, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C:10, No: 2, ss. 1799-1824.
- Gelecek Turizmde (2017a). Gelecek Turizmde Proje Teklif Çağrısı Başvuru Rehberi, (Çevrimiçi), http://web2.bilkent.edu.tr/wp-content/uploads/sites/30/2017/06/GT_Basvuru-Rehberi_Haziran2017.pdf, 7 Aralık 2018.
- Gelecek Turizmde (2017b). (Çevrimiçi), <http://www.gelecekturizmde.com/lavanta-kokulu-koy/>, 25 Haziran 2019.
- George, B.P., Nedelea, A. ve Antony, M (2007). “The Business of Community Based Tourism: A Multi-Stakeholder Approach”, *Tourism Issues*, C: 3, ss. 1-19.
- Giampiccoli, A. ve Saayman, M. (2014). “A Conceptualisation of Alternative Forms of Tourism in Relation to Community Development”, *Mediterranean Journal of Social Sciences*, C: 5, No: 27, ss. 1667-1777.
- Giampiccoli, A. (2015). “Community-based Tourism: Origins and Present Trends”, *African Journal for Physical, Health Education, Recreation and Dance*, C: 21, No 2, ss. 675–687.
- Giampiccoli, A.; Jugmohan S. ve Mtapuri, O. (2015). “Community-Based Tourism In Rich and Poor Countries: Towards a Framework For Comparison”, *African Journal*

for Physical Health Education, Recreation and Dance, C: 21, No: 4:1, ss. 1200-1216.

Giampiccoli, A. ve Saayman, M. (2016). “Community-based Tourism: From A Local To A Global Push”, *Acta Commercii-Independent Research Journal in the Management Sciences*, C: 16, No:1, ss. 1-10.

Goodwin, H. (2008). “Tourism, Local Economic Development, and Poverty Reduction”, *Applied Research in Economic Development*, C: 5, No: 3, ss. 55-64.

Goodwin, H. ve Santilli, R. (2009). *Community-Based Tourism: A Success?* ICRT Occasional Paper 11, ss 1-37.

Gupta, S.K. ve Bhatt, V.P. (2009). “Community Based Tourism Development: A Case-study of Eco Village Sari in Kedarnath Sanctuary Region”, *Internatonal Journal of Hospitality and Tourism System*, C:2, No: 1, ss. 137-147.

Gursoy, D. ve Rutherford, D.G. (2004). “Host Attidues Towards Tourism: An Improved Structural Model”, *Annals of Tourism Research*, C: 31, No: 3, ss. 495-516.

Güney, İ. ve Somuncu, M. (2016). Turizm Alanları Yaşam Döngüsü Modeli Çerçevesinde Kuşadası Turizminin Değerlendirilmesi, TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu, Ankara.

Habito-Javier, H.V. (2012). “Community Development through Tourism: Opportunities and Challenges in Burdeos, Philippines”, Doctor of Philosophy, The Hong Kong Polytechnic University.

Hacıoğlu, N. ve Avcıkurt, C. (2008). *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Han, H., Eom, T., Al-Ansi, A., Ryu, H.B., Kim, W. (2019). Community-Based Tourism as a Sustainable Direction in Destination Development: An Empirical Examination of Visitor Behaviors, *Sustainability*, 2019, C: 11, No: 10, ss 2-14.

Harrill, R. (2004). “Residents’ Attitudes toward Tourism Development: A Literature Review with Implications for Tourism Planning”, *Journal of Planning Literature*, C: 18, No: 3, ss. 252-266.

Harwood, S. (2010). “Planning for Community Based Tourism in A Remote Location”, *Sustainability*, C: 2, ss. 1909-1923.

Hiwasaki, L. (2006). “Community-Based Tourism: A Pathway to Sustainability for Japan’s Protected Areas”, *Society and Natural Resources*, C: 19, No: 8, ss. 675-692.

Höckert, E. (2009). “Sociocultural Sustainability of Rural Community-based Tourism: Case Study of Local Participation in Fair Trade Coffee Trail, Nicaragua”, Master Thesis, The Faculty of Graduate Studies, Lapland University, Finland.

Hwang, J., Choi, J.K. (2018). “An Investigation of Passengers’ Psychological Benefits from Green Brands in an Environmentally Friendly Airline Context: The Moderating Role of Gender”, *Sustainability*, C:10, No:1 (80), ss. 2-17.

Isaac, R.K. (2010). “Alternative Tourism: New Forms of Tourism in Bethlenem for The Palestinian Tourism Industry”, *Current Issues in Tourism*, C: 13, No: 1, ss. 21-36.

Isparta İl ve Turizm Müdürlüğü (2016), (Çevrimiçi), <http://www.ispartakulturturizm.gov.tr/TR-71016/isparta.html>, 30 Kasım 2018.

Isparta İl ve Turizm Müdürlüğü (2017), (Çevrimiçi),

<http://www.ispartakulturturizm.gov.tr/TR,183615/siz-hala-lavanta-kokulu-gormediniz-mi.html>, 31 Mayıs 2018.

Isparta İl ve Turizm Müdürlüğü, (2018a), (Çevrimiçi), <http://www.ispartakulturturizm.gov.tr/TR,163065/lavanta-kokulu-koy.html>, 2 Haziran 2018.

Isparta İl ve Turizm Müdürlüğü, (2018b), (Çevrimiçi), <http://www.rotamisparta.com/Detail.aspx?MenuId=2900&mode=2>, 30 Kasım 2018.

Jamal, T.B., Getz, D. (1995). “Collobaration Theory and Community Tourism Planning”, *Annals of Tourism Research*, C:22, No: 1, ss. 186-204.

Jamal, T. B. ve Stronza, A. (2009). “Collaboration Theory and Tourism Practice in Protected Areas: Stakeholders, Structuring and Sustainability”, *Journal of Sustainable Tourism*, C:77, No: 2, ss. 169-189.

Jovicic, D. (2016). “Cultural Tourism in The Context of Relations Between Mass and Alternative Tourism”, *Current Issues in Tourism*, C: 19, No: 6, ss. 605-612.

Jugmohan, S.ve Giampiccoli, A. (2017). “Community-based Tourism Development: A Possible Educational Gap”, *Anthropologist*, C: 30, No: 1, ss. 52-60.

Jurowski, C., Williams, D.R. ve Uysal, M. (1997). “A Theoretical Analysis of Host Community Resident Reaction to Tourism”, *Journal of Travel Research*, C: 36, No: 2, ss. 3-11 .

Karacaoğlu, S., Yolal, M. ve Birdir, K. (2016). “Toplum Temelli Turizm Projelerinde Katılım ve Paylaşım: Misi Köyü Örneği”, *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C: 13, No: 2, ss. 103-124.

Karacaoğlu, S. (2017). “Yerel Halkın Toplum Temelli Turizm Gelişimine İlişkin Algı, Tutum ve Desteği: Misi Köyü Örneği”, Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin Üniversitesi, Mersin.

Kawachi, I., Subramanian, S.V. ve Almeida-Filho, N. (2002). “A Glossary for Health Inequalities”, *Journal of Epidemiol&Community Health*, C:56, No: 9, ss. 647-652.

Keçiborlu Kaymakalığı (2017), (Çevrimiçi), <http://www.keciborlu.gov.tr/lavanta-kokulu-koyumuzde-2017-sezonu-sona-erdi>, 2 Haziran 2018.

Kibicho, W. (2008). “Community-based Tourism: A Factor Cluster Segmentation Approach”, *Journal of Sustainable Tourism*, C: 16, No: 2, ss. 211-231.

Kim, S., Park, E. ve Phandanouvong, T. (2014). *Barriers to Local Residents' Participation in Community Based Tourism: Lessons from Houay Kaeng Village in Laos*, SHS Web of Conferences 12, ss. 1-8.

Kontogeorgopoulos, N., Churyen, A. ve Duangsaeng, V. (2014). “Success Factors in Community-Based Tourism in Thailand: The Role of Luck, External Support, and Local Leadership”, *Tourism Planning & Development*, C: 11, No: 1, ss. 106-124.

Küçükaslan, N. (2007). *Özel İlgi Turizmi*, Ekin Yayınevi, Bursa.

Kwangesh, B.E. (2014). “Community Based Tourism (CBT) Planning-An Analysis of Opportunities and Barriers: A Case Study of Cameroon”, Master Of Thesis, Eastern Mediterranean University, Cyprus.

Lambe, C.J.,Witmann, C.M. ve Speakman, R.E. (2001). “Social Exchange Theory and Research on Business-to-Business Relational Exchange”, *Journal of Business-to-*

Business Marketing, C:8, No: 3, ss. 1-36.

Lee, C.K., Kang, S.K., Long, P. ve Reisinger, Y. (2010). “Residents’ Perceptions of Casino Impacts: A Comparative Study”, *Tourism Management*, C: 31, No: 2, ss. 189-201.

Leksakundilok, A. (2004). Community Participation in Ecotourism Development in Thailand, (Çevrimiçi), <http://hdl.handle.net/2123/668>, 20 Aralık 2018.

Long, P.H. ve Kayat, K. (2011). “Residents’ Perceptions of Tourism Impact and Their Support for Tourism Development: The Case Study of Cuc Phuong National Park, Ninh Binh Province, Vietnam”, *European Journal of Tourism Research*, C: 4, No: 2, ss. 123-146.

Lopez-Guzman, T., Borges, O. ve Castillo-Canalejo A.M. (2011). “Community-Based Tourism In Cape Verde A Case Study”, *Tourism and Hospitality Management*, C: 17, No: 1, ss. 35-44.

Manyara, G. ve Jones, E. (2007). “Community-based Tourism Enterprises Development in Kenya: An Exploration of Their Potential as Avenues of Poverty Reduction”, *Journal of Sustainable Tourism*, C: 15, No: 6, ss. 628-644.

Mbaiwa, J.E. (2005). “The Socio-cultural Impact of Tourism Development in The Okavango Delta, Botswana”, *Journal of Tourism and Cultural Change*, C: 2, No: 3, ss. 163-184.

McGehee, N.G. ve Andereck, K.L. (2004). “Factors Predicting Rural Residents’ Support of Tourism”, *Journal of Travel Research*, C: 43, No: 2, ss. 131-140.

Mitchell, R.E. ve Eagles, P.F.J. (2001). “An Integrative Approach to Tourism: Lessons from the Andes of Peru”, *Journal of Sustainable Tourism*, C: 9, No: 1, ss. 4-28.

Murphy, P.E. (1985). *Tourism: A Community Approach*. Methuen:New York.

Nair, V. ve Hamzah, A. (2015). “Successful Community-based Tourism Approaches for Rural Destinations: The Asia Pacific Experience”, *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*, C: 7, No: 5, ss. 429-439.

Nayomi, G. ve Gnanapala, W.K.A. (2015). “Socio-Economic Impacts on Local Community through Tourism Development with Special Reference to Heritage Kandalama”, *Tourism, Leisure and Global Change*, C: 2, Tourism Outlook Conference, ss. 57-73.

Nilüfer Belediyesi. (2014a), (Çevrimiçi), [http://www.nilufer.bel.tr/haber-1748-misi_10_yil_sonra_ilk_ipegine_kavustu#PopupGoster\[popup\]/0/](http://www.nilufer.bel.tr/haber-1748-misi_10_yil_sonra_ilk_ipegine_kavustu#PopupGoster[popup]/0/), 3 Aralık 2018.

Nilüfer Belediyesi. (2014b), (Çevrimiçi), http://www.nilufer.bel.tr/haber-1336-misili_kadinlara_girisimcilik_egitimi, 3 Aralık 2018.

Nitikasetsoontorn, S. (2015). “The Success Factors of Community-Based Tourism in Thailand”, *NIDA Development Journal*, C: 55, ss. 24-58.

Nunkoo, R. ve Ramkissoon, H. (2010). “Gendered Theory of Planned Behaviour and Residents' Support for Tourism” *Current Issues in Tourism*, C: 13, No: 6, ss. 525-540.

Özdemir, M.A. ve Kervankıran, İ. (2011). “Turizm ve Turizmin Etkileri Konusunda Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Afyonkarahisar Örneği”, *Marmara Coğrafya Dergisi*, C: 24, ss. 1-25.

- Özel, Ç.H. (2014). “Turizmin Sosyo-kültürel Boyutta Ortaya Çıkardığı Etkilerin İncelenmesi: Marmaris Örneği”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C: 42, ss. 57-68.
- Pearce, D.G. (1992). Alternative tourism: Concepts, Classifications, and Questions. In V.L. Smith & W.R. Eadington (Der.), *Tourism alternatives: Potentials and problems in the Development of Tourism Philadelphia*, PA: University of Pennsylvania Press, ss. 15-30.
- Pinel, D.P. (1998). “A Community-Based Tourism Planning Process Model: Kyuquot Sound Area”, Master Of Thesis, The University Of Guelph.
- Polnyotee, M. ve Thadaniti, S. (2015). “Community-Based Tourism: A Strategy for Sustainable Tourism Development of Patong Beach, Phuket Island, Thailand”, *Asian Social Science*, C: 11, No: 27, ss. 90-98.
- Pongponrat, K. ve Pongquan, S. (2007). “Community Participation in a Local Tourism Planning Process: A Case Study of Nathon Community on Samui Island, Thailand”, *Asia-Pacific Journal of Rural Development*, C: 17, No: 2, ss. 27-46.
- Prochazkova, K. (2012). “Alternative Tourism and Sustainable Development In The Small Island Caribbean Case Study of Dominica, West Indies”, Master of Thesis, Palacky University, Olomouc.
- Ratz, T. (2000). “Resident’s Percepiton of The Social-Cultural Impact of Tourism at Lake Balatan, Hungary”, *Tourism and Sustainable Community Development*, ss. 36-47.
- Reid, G.D. (2003). *Tourism, Globalization and Development Responsible Tourism Planning*. Pluto Press, London.
- Rocharungsat, P. (2005). “Community-based Tourism: Perspectives and Future Possibilities”. Phd Thesis, James Cook University.
- Rozemeijer, N. (2001). Community-Based Tourism in Botswana. The SNV Experience in Three Community-tourism Projects. SNV/Botswana.
- Ruiz-Ballesteros, E. (2011). “Social-ecological Resilience and Community-based Tourism An Approach From Agua Blanca, Ecuador”, *Tourism Management*, C:32, ss. 655-666.
- Saimbeyli Belediyesi (2016), (Çevrimiçi), <http://www.saimbeyli.bel.tr/10-guncel/haberler/189-saimbeyli-kelebegini-dunyaya-tanitiyoruz>, 3 Haziran 2018.
- Saimbeyli Kaymakamlığı (2016), (Çevrimiçi), <http://www.saimbeyli.gov.tr/kultur-ve-turizm>, 3 Haziran 2018.
- Salazar, N.B. (2012). “Community-based Cultural Tourism: Issues, Threats and Opportunities”, *Journal of Sustainable Tourism*, C: 20, No: 1, ss. 9-22.
- Scheyvens, R. (1999). “Case Study Ecotourism and the Empowerment of Local Communities”, *Tourism Management*, C: 20, ss. 245-249.
- Seferihisar Belediyesi (2014), (Çevrimiçi), <http://seferihisar.bel.tr/seferihisar-lezzetleri-seferihisar-in-geleneksel-mutfagi-yla-markalasiyor/>, 4 Aralık 2018.
- Shahmirzadi, E.K. (2012). “Community-Based Tourism Plannig and Possibilities: The Case Of Shahmirzad, Iran”, Master of Thesis, Eastern Mediterrian University.
- Silva, D.A.C. ve Wimalaratana, W. (2013). “Community Based Sustainable Tourism

Development in Sri Lanka: Special Reference to Moneragala District'', (Çevrimiçi), <http://www.haroldgoodwin.info/PPT/PPTMonaragala.pdf>, 5 Haziran 2018.

Simspon, M.C. (2008). "Community Benefit Tourism Initiatives- A Conceptual Oxymoron?", *Tourism Management*, C: 29, ss. 1-18.

Sin, H.L. ve Minca, C. (2014). "Touring responsibility: The Trouble With 'Going Local' in Community-based Tourism in Thailand", *Geoforum*, C: 51, ss. 96-106.

Slavov, S. (2015). "Impact Of Tourism On The Local Community. Scientific Review of Physical Culture'', C: 5, No: 3, ss. 57-62.

Stone, L.S. (2010). "Community-Based Tourism Ventures, Benefits and Challenges: Khama Rhino Sanctuary Trust, Central District, Botswana'', *Tourism Management*, C: 31, No: 1, ss. 136-146.

Suansri, P. (2003). *Community Based Tourism Handbook*. Thailand. Responsible Ecological Social Tour (REST).

Tamir, M. (2015). "Challenges and Opportunities of Community based Tourism Development in Awi Zone: A Case Study in Guagusa and Banja Woredas, Ethiopia'', *Journal of Tourism, Hospitality and Sports*, C: 11, ss. 50-78.

Tasci, A.D.A., Semrad, K.J. ve Yılmaz, S.S. (2013). *Community Based Tourism Finding The Equilibrium In Comcec Context. Setting the pathway for the future*. Ankara: COMCEC Coordination Office.

T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, (2016), (Çevrimiçi), <https://isparta.tarim.gov.tr/Haber/206/odullu-ornek-kadin-ciftcimiz;-huriye-tezcan>, 2 Haziran 2018.

The Mountain Institute (2000). *Community Based Tourism for Conservation and Development A Resource Kit*, Washington D.C, USA.

Tosun, C. (2000). "Limits To Community Participation in The Tourism Development Process in Developing Countries'', *Tourism Management*, C: 21, ss. 613-633.

Triarchi, E.ve Karamanis, K. (2017). "Alternative Tourism Development: A Theoretical Background'', *World Journal of Business and Management*, C: 3, No: 1, ss. 35-54.

Turner, A. (2009). "Bottom-up Community Development: Reality or Rhetoric? The Example of Kingsmead Kabin in East London'', *Community Development Journal*, C: 44, No: 2, ss. 230-247.

Tükeltürk, Ş.A. ve Boz, M. (2013). *Turizmde Güncel Konu ve Eğilimler*. Detay Yayıncılık, Ankara.

United Nations Development Programme (UNDP), (2013), (Çevrimiçi), <http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/presscenter/articles/2013/09/17/the-projects-awarded-with-sustainable-tourism-support-fund-are-announced.html>, 30 Kasım 2018.

United Nations Development Programme (UNDP), (2014a), (Çevrimiçi), <http://www.tr.undp.org/content/dam/turkey/docs/povreddoc/UNDP%20PODC%20TR%202014%20FINAL%202.pdf>, 4 Aralık 2018.

United Nations Development Programme (UNDP), (2014b), (Çevrimiçi), <http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/presscenter/articles/2014/11/11/-anl->

urfa-malatya-and-safranbolu-also-says-future-is-in-tourism-.html, 6 Aralık 2018.

United Nations Development Programme (UNDP), (2015a), (Çevrimiçi), <http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/presscenter/pressreleases/2015/05/12/third-round-of-applications-for-future-is-in-tourism-sustainable-tourism-support-fund-has-started.html>, 2 Haziran 2018.

United Nations Development Programme (UNDP), (2015b), (Çevrimiçi), <http://www.tr.undp.org/content/dam/turkey/docs/Corporate/UNDP%20BROSUR%20OTR%20V%2012%20FINAL.pdf>, 30 Kasım 2018.

United Nations Development Programme (UNDP), (2016), (Çevrimiçi), <http://www.tr.undp.org/content/turkey/en/home/presscenter/articles/2016/07/kuuyucak-lav.html>, 2 Haziran 2018.

Uzundere Turizm Master Planı Vizyon 2023, Uzundere Belediyesi, (Çevrimiçi), http://www.uzundere.bel.tr/dosyalar/Uzundere_Turizm_Master_Planı.pdf, 5 Haziran 2018.

Vajirakachorn, T. (2011). “*Determinants of Success For Community-Based Tourism: The Case of Floating Markets in Thailand*”, Doctora of Thesis, Texas A&M University, USA.

Vajirakachorn, T. ve Nepal, S.K. (2014). “Local Perspectives of Community-based Tourism: Case Study From Thailand's Amphawa Floating Market”, *International Journal Tourism Antropology*, C: 3, No: 4, ss. 342-356.

Vera Rebello, J.F. ve Ivars Baidal, J.A. (2003). “Measuring Sustainability in a Mass Tourist Destination: Pressures, Perceptions and Policy Responses in Torrevieja, Spain”, *Journal of Sustainable Tourism*, C: 11, No: 2-3, ss. 181-203.

Wang, Y.A. ve Pfister, R. (2008). “Residents’ Attitudes Toward Tourism and Perceived Personal Benefits in a Rural Community”, *Journal of Travel Research*, C: 47, ss. 84-93.

Wearing, S. ve McDonald, M. (2002). “The Development of Community-based Tourism: Re-thinking the Relationship Between Tour Operators and Development Agents as Intermediaries in Rural and Isolated Area Communities”, *Journal of Sustainable Tourism*, C: 10, No: 3, ss. 191-206.

Yaylı, A. ve Sürücü, Ö. (2016). *Özel İlgi Turizmi*. Ankara, Detay Yayıncılık.

Yoon, Y., Gursoy, D. ve Chen, J.S. (1999). “An Investigation of the Relationship Between Tourism Impacts and Host Communities' Characteristics”, *Anatolia*, C: 10, No: 1, ss. 29-44.

Yusof, Y., Ibrahim, Y., Muda, M.S. ve Amin, W.A.A.W.M (2012). “Community Based Tourism and Quality of Life”, *Rewiev of Integrative Business&Economics Research*, C: 1, No: 1, ss. 336-346.

Zapata, M.J., Hall, C.M., Lindo, P. ve Vanderschaeghe, M. (2011). “Can community-based tourism contribute to development and poverty alleviation? Lessons from Nicaragua”, *Current Issues in Tourism*, C: 14, No: 8, ss. 725-749.

Zhong, L., Deng, J. ve Xiang, B. (2008). “Tourism Development and Tourism Area Life Cyle Model: A Case Study of Zhangjiajie National Forest Park, China”, *Tourism Management*, C: 29, ss. 841-856.

EKLER LİSTESİ

EK 1: Anket Formu

Değerli katılımcı,

Bu anket formu Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı'nda hazırlanmakta olan 'Yerel Halkın Toplum Temelli Turizm Algısı: Lavanta Kokulu Köy Örneği' isimli yüksek lisans tez çalışmasına veri toplamak amacıyla oluşturulmuştur. Vereceğiniz yanıtlar tamamen gizli tutulacak ve yalnızca bu bilimsel çalışma kapsamında kullanılacaktır. Lütfen ifadeleri tek seçenek halinde işaretleyiniz. Göstereceğiniz ilgi ve ayıracağınız zaman için şimdiden teşekkür ederim.

Selda YORDAM

seldayordam@gmail.com

	İFADELER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılmıyorum Ne Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Turizm planlaması toplumsal planlama süreciyle iç içedir.					
2	Toplum, turizm planlaması sürecine aktif bir şekilde katılmaktadır.					
3	Turizmin gelişimi kontrol edilememektedir.					
4	Toplum temelli turizm çerçevesinde hazırlanan yönergeler bulunmaktadır.					
5	Sürdürülebilir bir çerçevede toplum temelli turizmi geliştirmek için yenilikçi çalışmalar yapılmaktadır.					
6	Toplum temelli turizm tek önemli ekonomik faaliyettir.					
7	Toplum temelli turizm yerel halkın gelirini arttırmıştır.					
8	Toplum temelli turizm toplumsal gelişme için bir fırsattır.					
9	Toplum temelli turizm eğitim seviyesinin yükselmesini sağlamıştır.					
10	Toplum temelli turizm yerel halkın yaşam kalitesini arttırmıştır.					
11	Toplum temelli turizm toplumun gurur kaynağıdır.					
12	Toplum temelli turizm toplumun da içinde bulunduğu yönetim kurumlarının oluşturulmasına katkıda bulunmuştur.					
13	Turizmin gelişimi çeşitli toplumsal sorunlara sebep olmuştur.					
14	Toplum temelli turizm ekonomik gelişim için bir fırsattır.					
15	Toplum temelli turizm yerel halkın turizme katılımını sağlamıştır.					
16	Toplum temelli turizm yerel halka doğal kaynak yönetiminde haklar sağlamıştır.					
17	Toplum temelli turizm, yabancıların topluma daha fazla saygı duymalarını sağlamıştır.					
18	Toplum temelli turizm çevre korumaya katkıda bulunmuştur.					
19	Toplum temelli turizm için taşıma kapasitesi analizi yapılmıştır.					
20	Toplum temelli turizm yerel halkı atık yönetimine teşvik etmiştir.					
21	Toplum temelli turizm çevre koruma ihtiyacı için farkındalık sağlamıştır.					
22	Toplum temelli turizm çevre eğitime katkıda bulunmuştur.					
23	Toplum temelli turizm farklı kültürlere saygı duymaya teşvik etmiştir.					
24	Toplum temelli turizm kültürler arası değişime teşvik etmiştir.					
25	Turizm planlaması toplum tarafından yönlendirilen bir girişimdir.					

26	Turizm gelişimi, toplum ve devlet kurumları arasındaki ortaklığa dayanmaktadır.					
27	Yerel halkın planlama sürecine katılımı toplum temelli turizmin başarısı için önemlidir.					
28	Politika kararlarının sürdürülebilirliği yerel denetimden geçmektedir.					
29	Mevcut turizm sistemi sürdürülebilirlik ilkelerine bağlıdır.					
30	Planlama sürecine katılmak, toplumsal uyuma katkıda bulunur.					
31	Turizm gelişimi; özel, kamusal ve kar amacı gütmeyen kuruluşlar arasındaki ortaklığa dayanmaktadır.					
32	Devlet, toplum girişimleri için mali destek sağlayarak turizm gelişimine katkıda bulunmuştur.					
33	Turizm gelişimi toplum girişimlerine yüksek oranda bağlıdır.					
34	Toplum temelli turizm yerel sorunların çözülmesi için yerel halkın katılımı ve yerel kaynakların kullanılmasını içerir.					
35	Turizm gelişiminde yerel halk sorunlarla ilgili olarak sıklıkla işbirliği için bir araya gelmektedir.					
36	Turizm gelişimi birçok engelle karşılaşır.					
37	Toplum temelli turizm yerel kapasite ve bölgede uzun vadede belirlenen amaçlar için izlenecek yolu kapsar.					
38	Toplum temelli turizm başka yerden al-uygula modeli olarak dayatılmaktadır.					
39	Bir hizmet endüstrisi olarak toplum temelli turizm, benzersiz bir toplum kimliği yaratmada faydalıdır.					
40	Toplum temelli turizm yerel varlıklardan, kişilerden, derneklerden ve kurumlardan faydalanarak yerel kalkınma amacıyla onları harekete geçirerek Kuyucak Köyü'nün yenilenmesinin bir yoludur.					
41	Kuyucak Köyü'ndeki turizm gelişimi, toplum girdileri yerine ekonomik büyüme ve pazarlamaya odaklanmıştır.					
42	Turizm gelişimi kamu kararlarına dayalı etkileşimsel bir süreçtir.					
43	Toplum temelli turizm devlet işidir, toplumun planlama ve yönetimle hiçbir ilgisi yoktur.					
44	Merkezi olmayan karar verme sistemi, toplum temelli turizmin başarı anahtarıdır.					
45	Turizm gelişimi toplumun tam katılımıyla gerçekleşen ileriye dönük bir süreçtir.					
46	Kuyucak Köyü'ndeki turizm gelişimi için planlama, toplumun başarı hikayesidir.					

1. Cinsiyet

Kadın () Erkek ()

2. Yaş

20 yaş altı () 20-29 () 30-39 () 40-49 () 50 ve üzeri ()

3. Medeni Durum

Bekar () Evli ()

4. Eğitim Düzeyi

İlkokul () Ortaokul () Lise () Ön Lisans () Lisans () Yüksek Lisans ()
Doktora ()

5. Gelir Düzeyi

1000 tl ve altı () 1001 tl ve 2000 tl arası () 2001 tl ve 3000 tl arası () 3001 tl ve üzeri ()

6. Gelirinizi turizm faaliyetlerinden mi sağlıyorsunuz?

Evet () Hayır ()

